

CIVITATE
WRATISLAVIENSI
DONATUS

NAGRODA WROCŁAWIA

ODZNAKA HONOROWA
WROCŁAWIA

WROCŁAW Z WDZIĘCZNOŚCIĄ –
WRATISLAVIA GRATO ANIMO

NAGRODA
PREZYDENTA WROCŁAWIA

2025

Szanowni Państwo,

z ogromną przyjemnością i dumą witam Państwa na uroczystej sesji Rady Miejskiej Wrocławia. To wyjątkowa chwila, w której wspólnie świętujemy sukcesy Wrocławia, honorujemy osoby i organizacje zasłużone dla jego rozwoju oraz z optymizmem patrzymy w przyszłość, planując kolejne kroki na drodze tworzenia miasta otwartego i nowoczesnego.

Ubiegły rok – pierwszy rok IX kadencji – był dla Wrocławia czasem dynamicznego rozwoju i realizacji projektów, które umocniły naszą pozycję jako jednego z liderów wśród polskich i europejskich miast. Wrocław zyskał uznanie w prestiżowym rankingu European Cities & Regions of the Future 2025 jako najlepsze miasto średniej wielkości w kategoriach przyjaznego sprzyjania biznesowi, potencjału ludzkiego oraz jakości życia. Cieszymy się z poprawy kondycji finansowej miasta, która pozwoliła na kontynuację kluczowych inwestycji. Dzięki takim programom jak Wrocławski Budżet Obywatelski czy Fundusz Osiedlowy mieszkańcy aktywnie współtworzyli przestrzeń miejską, a dialog z lokalnymi społecznościami stał się fundamentem partycypacyjnego modelu zarządzania.

Na sesji w dniu 10 kwietnia 2025 roku Rada Miejska Wrocławia przyjęła uchwały w sprawie przyznania tytułu Honorowego Obywatela Wrocławia oraz Nagród Wrocławia. Tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus otrzymał profesor Andrzej Wiszniewski, którego dorobek naukowy i działalność opozycyjna w okresie PRL tworzą historię naszego miasta. Nagrody Wrocławia przyznano Bohdanowi Aniszczukowi za wieloletnią pracę samorządową, Igorowi Pietraszewskiemu za działalność kulturalną, Januszowi Zaleskiemu za zasługi w ochronie przeciwpowodziowej, Piotrowi Kaszuwarze za zaangażowanie charytatywne, Ruchowi „Wolność i Pokój” za walkę o prawa człowieka oraz Stowarzyszeniu Ogólnopolski Oddział Kołomyjan „Pokucie” za pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego. Serdecznie gratuluję także nagrodzonym Złotą Odznaką Honorową Wrocławia „Wrocław z wdzięcznością – Wratislavia grato animo” oraz Nagrodą Prezydenta Wrocławia. Państwa pasja, wytrwałość i oddanie na rzecz Wrocławia są inspiracją dla nas wszystkich i dowodem, że to ludzie tworzą wyjątkowy charakter naszego miasta.

Niech dzisiejsza uroczystość będzie okazją do wspólnego świętowania i refleksji nad dotychczasowymi osiągnięciami oraz impulsem do wyznaczania nowych ambitnych celów. Dziękuję wszystkim mieszkańcom, organizacjom i instytucjom za współtworzenie Wrocławia – miasta spotkań, w którym tradycja łączy się z innowacyjnością, a otwartość i współpraca są siłą napędową jego rozwoju.

Wrocław, 24 czerwca 2025 roku

Agnieszka Rybczak
Przewodnicząca Rady Miejskiej Wrocławia

Szanowni Państwo,

Wrocław to miasto, które nieustannie się zmienia, rozwija i inspiruje. To miejsce o silnej tożsamości i bogatej historii, z której czerpiemy to, co najlepsze, by odważnie patrzeć w przyszłość. Dzisiaj, obchodząc kolejne Święto Wrocławia, podczas trwającej IX kadencji samorządu realizujemy nowe plany w poczuciu odpowiedzialności za nasze miasto. To wyjątkowy moment, by uświadomić sobie, jak wiele zależy od naszej codziennej pracy, zaangażowania i wzajemnej solidarności.

Słowa wdzięczności kieruję do wszystkich mieszkańców – zarówno tych, którzy się tu urodzili, jak też przybyłych z innych stron Polski – którzy jednakowo troszczą się o Wrocław i mają go w sercu. To dzięki Wam nasze miasto jest dynamiczne, otwarte i wyjątkowe.

Z dumą i radością witamy w gronie Honorowych Obywateli Wrocławia profesora Andrzeja Wiszniewskiego – to dla nas wielki zaszczyt. Serdecznie gratuluję wszystkim wyróżnionym Złotą Odznaką Honorową Wrocławia „Wrocław z wdzięcznością – Wratislavia grato animo”, a także laureatom Nagród Wrocławia oraz Nagród Prezydenta Wrocławia. Państwa zaangażowanie i codzienna praca ubogaca nasze miasto i czyni je rozpoznawalnym także poza jego granicami. To powoduje, że jesteście najlepszymi ambasadorami Wrocławia.

Z wdzięcznością spoglądamy w przeszłość, z odwagą idziemy w przyszłość. W związku z 60. rocznicą wystosowania *Orędzia biskupów polskich do ich niemieckich braci w Chrystusowym urzędzie pasterskim* Rada Miejska Wrocławia ustanowiła rok 2025 Rokiem Pojednania – jako zaproszenie do refleksji i dialogu, które mają w naszej wspólnocie umacniać otwartość i odpowiedzialność. Niech Święto Wrocławia stanie się impulsem do tego, co łączy – jedności, współpracy i dalszego rozwoju naszego miasta.

Jacek Sutryk
Prezydent Wrocławia

Wrocław, 24 czerwca 2025 roku

Profesor nauk technicznych, doktor habilitowany, wieloletni pracownik naukowy Politechniki Wrocławskiej oraz jej rektor (1990–1996). Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych (1997–2001) i minister nauki w rządzie Jerzego Buzka (1999–2001).

Urodził się w Warszawie w 1935 roku. Dzieciństwo spędził w rodzinnym majątku w Kostulinie na Kujawach, a po wybuchu II wojny światowej przebywał w okolicach Grójca. W 1947 roku wraz z rodziną przeniósł się do Wrocławia, z którym związał całe swoje życie.

Po ukończeniu nauki w III Liceum Ogólnokształcącym podjął studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Wrocławskiej, które ukończył w 1957 roku. Na tej samej uczelni obronił doktorat (1961) i uzyskał habilitację (1966). Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1972, a zwyczajnego w 1990 roku. W 1981 roku został wybrany prorektorem Politechniki Wrocławskiej, a później dwukrotnie rektorem tej uczelni (1990–1996). Pracował również w Garyounis University w Benghazi (Libia), gdzie pełnił funkcję dziekana jednego z wydziałów technicznych (1976–1979). Autor licznych artykułów naukowych i książek publikowanych w Polsce i za granicą. Członek honorowy wielu organizacji branżowych, m.in.

Stowarzyszenia Elektryków Polskich i Międzynarodowego Komitetu Wielkich Sieci Elektrycznych.

Zaangażowany społecznie i politycznie, uczestnik strajku na Politechnice Wrocławskiej w marcu 1968 roku, od 1980 roku członek NSZZ „Solidarność”. W stanie wojennym pozbawiony stanowiska prorektora i internowany w Nysie (1982). Skazany na dwa lata więzienia w zawieszeniu w tzw. procesie Politechniki (1982). W latach 80. XX wieku zaangażowany w różne formy działalności opozycyjnej, wielokrotnie zatrzymywany. Doradca przewodniczącego Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „Solidarność” (1984–1989) oraz wiceprzewodniczący Rady Społecznej przy metropolii wrocławskiej (1983–1989).

Za swoją działalność naukową i społeczno-polityczną został wyróżniony licznymi nagrodami i odznaczeniami, doktor *honoris causa* Central Connecticut State University (1993), Politechniki Lwowskiej (1999) oraz Politechniki Wrocławskiej (2001). Odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2009), Krzyżem Komandorskim Papieskiego Orderu Świętego Sylwestra (1998), Wielkim Krzyżem Zasługi Republiki Peru (2001).

Matematyk, nauczyciel akademicki, działacz opozycji antykomunistycznej, społecznik i samorządowiec, w latach 1990–2024 przez osiem kadencji radny Rady Miejskiej Wrocławia, a w 2021 roku także jej przewodniczący.

Urodził się w 1952 roku we Wrocławiu. Absolwent II Liceum Ogólnokształcącego. Ukończył Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1981 roku na Politechnice Wrocławskiej (PWr) obronił pracę doktorską z zakresu teorii miary, a w 1992 roku w Instytucie Matematycznym Polskiej Akademii Nauk uzyskał stopień doktora habilitowanego.

Aktywnie działał w organizacjach młodzieżowych i studenckich. W latach 1976–1980 działacz Związku Nauczycielstwa Polskiego, a od 1980 do 1991 roku członek NSZZ „Solidarność” w Instytucie Matematyki PWr. Po wprowadzeniu stanu wojennego współpracownik Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „Solidarność”. W kwietniu 1983 roku aresztowany, zwolniony po trzech miesiącach na mocy amnestii.

W 1990 roku został wybrany na radnego Rady Miejskiej Wrocławia I kadencji z ramienia Komitetu Obywatelskiego. Mandat radnego sprawował nieprzerwanie przez 34 lata, a więc przez osiem kadencji.

Niezwykle zaangażowany w sprawy społeczne. Organizator Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, najpierw w strukturze Urzędu Miejskiego, a potem jako zewnętrznej,

samodzielnej jednostki, której był pierwszym dyrektorem (1991–1992). W latach 1992–2002 jako członek Zarządu Miasta był odpowiedzialny za pomoc społeczną, zdrowie i oświatę. Autor pierwszej reformy wrocławskiego systemu żłobków i przedszkoli. W 1994 roku organizował przejmowanie szkół podstawowych przez miasto. W latach 2001–2024 przewodniczący Zarządu Wrocławskiego Szkolnego Związku Sportowego. Członek Rady Pomocy Społecznej przez jedną kadencję oraz Rady Działalności Pożytku Publicznego przez dwie kadencje. W latach 2018–2024 przewodniczył pracom Komisji Nominacyjnej w Radzie Miejskiej Wrocławia.

Od 1989 roku jest członkiem Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta. W latach 1989–1993 pełnił funkcję prezesa koła wrocławskiego, od 1991 do 2024 roku był członkiem władz naczelnych Towarzystwa, a w latach 1995–2015 był Przewodniczącym Zarządu Głównego Towarzystwa. Obecnie przewodniczy Główniej Komisji Rewizyjnej.

Odnaczony m.in. Brązowym (2001), Srebrnym (2005) i Złotym (2015) Krzyżem Zasługi za działalność na rzecz samorządu terytorialnego, a także Złotą Odznaką Honorową Wrocławia. Za działalność charytatywną na rzecz osób bezdomnych i niepełnosprawnych umysłowo został wyróżniony Medalem Świętego Brata Alberta (2003) oraz papieskim Krzyżem „Pro Ecclesia et Pontifice” (2004).

IGOR PIETRASZEWSKI

Doktor nauk społecznych, muzyk i socjolog, adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego, działacz opozycyjny. Specjalizuje się w socjologii kultury, muzyki i pamięci.

Urodził się w 1962 roku. W 2006 roku ukończył studia socjologiczne na Uniwersytecie Wrocławskim. W 2010 roku uzyskał na tej uczelni tytuł doktora nauk humanistycznych w dziedzinie socjologii, broniąc rozprawę doktorską z notą *cum laude*. Jest autorem licznych publikacji naukowych, w tym książki *Jazz w Polsce. Wolność improwizowana* (2012), która ukazała się również w języku angielskim nakładem wydawnictwa Peter Lang jako pierwsza monografia o polskim jazzie wydana na Zachodzie.

W latach 80. XX wieku działał w podziemnym Radio „Solidarność”, a jego mieszkanie służyło jako redakcja radia i pism opozycyjnych (m.in. „Z Dnia na Dzień”). Za działalność

opozycyjną został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

W latach 90. XX wieku był wiceprezesem wrocławskiego oddziału Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego, w latach 1998–2002 członkiem Komisji Kultury Rady Miejskiej Wrocławia. Uhonorowany odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

Od ponad dwóch dekad jest związany z festiwałem Jazz nad Odrą jako członek Rady Artystycznej, od października 2024 roku pełni funkcję jego dyrektora artystycznego. Był także pomysłodawcą i współtwórcą Wrocławskiego Festiwalu Jazzowego (2001–2003).

Jako saksofonista wziął udział w nagraniach kilkudziesięciu płyt i koncertował na międzynarodowych festiwalach w wielu krajach. Studiował również grę na flecie shakuhachi w Yamagata (Japonia).

Profesor nauk technicznych, emerytowany nauczyciel akademicki, inżynier, wieloletni pracownik naukowy Politechniki Wrocławskiej oraz Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, w latach 1992–1998 wojewoda wrocławski, w tym w czasie powodzi tysiąclecia przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego.

Specjalista w zakresie polityki regionalnej i gospodarki wodnej, autor blisko 200 artykułów dotyczących inżynierii środowiska, gospodarki wodnej, finansów publicznych, polityki regionalnej i zastosowań matematyki. Dyrektor Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły. Od kilku dekad zaangażowany w pracę na rzecz rozbudowy i modernizacji systemu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry, czego efektem była m.in. realizacja zbiornika w Raciborzu, który ochronił Wrocław przed powodzią w 2024 roku.

Urodził się w 1955 roku. Studia w zakresie matematyki stosowanej na Wydziale Podstawowych Problemów Techniki Politechniki Wrocławskiej ukończył w 1978 roku. W 1983 roku w Instytucie Inżynierii Chemicznej i Urządzeń Ciepłych Politechniki Wrocławskiej obronił pracę doktorską, a w 1987 roku na Wydziale Inżynierii Sanitarnej tej samej uczelni uzyskał stopień doktora habilitowanego.

W 1992 roku został wojewodą wrocławskim i pełnił tę funkcję do 1998 roku, w tym podczas tzw. powodzi tysiąclecia w 1997 roku. Jednocześnie, w latach 1993–1997, przewodził Konwentowi Wojewodów, a od 1994 do

1995 roku był członkiem Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, a także doradcą ministra finansów Leszka Balcerowicza (1998–2000) i premiera Jerzego Buzka (2000–2001), a w latach 2000–2004 członkiem Rady Polityki Regionalnej Państwa. W latach 2003–2006 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Narodowego Funduszu Zdrowia.

W latach 2000–2001 i 2008–2010 był przewodniczącym Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniami, a w latach 2001–2006 dyrektorem Biura Koordynacji Projektu Odbudowy Powodziowej Banku Światowego, którego celem było wdrożenie nowoczesnego systemu ostrzegania i prognozowania ochrony przeciwpowodziowej dla Polski. W latach 2008–2020, a także od 2024 roku do tej pory pełni funkcję dyrektora najpierw Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry, obecnie: Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły. Członek prezydium Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN i współautor wielu strategicznych dokumentów, takich jak m.in. „Program dla Odry 2006”, „Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”, „Ekspercki projekt koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2033” czy „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”.

W 1998 roku odznaczony przez papieża Jana Pawła II Krzyżem Komandorskim Papieskiego Orderu Świętego Sylwestra. W 2001 roku na wniosek wojewody dolnośląskiego został za działalność samorządową odznaczony przez prezydenta Rzeczypospolitej Złotym Krzyżem Zasługi.

PIOTR KASZUWARA

Urodzony w 1986 roku. Dziennikarz, reportażysta, korespondent wojenny, prezes zarządu UA Future Charity i redaktor naczelny PostPravda.Info.

W 2010 roku ukończył filologię polską na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Od początku swojej kariery zawodowej jest aktywnym, pełnym pasji dziennikarzem, od lat związanym nie tylko z mediami lokalnymi (m.in. z Polskim Radiem Wrocław i TVP3 Wrocław), ale też ogólnopolskimi (m.in. Onet.pl, Radio 357, Radio TOK FM, Telewizja Polsat News).

Zaangażowany w pomoc atakowanej przez Rosję Ukrainie, nie ogranicza się tylko do pracy dziennikarskiej, lecz niesie także konkretną, realną pomoc. Jest twórcą reportaży i korespondencji z frontu, z osobistym poświęceniem relacjonuje przebieg walk i angażuje się w sprawy społeczne. W 2024 roku wspólnie z prof. Jędrzejem Morawieckim założył również think-tank PostPravda.Info, który zwalcza rosyjską dezinformację.

Założyciel Fundacji Przyszłość dla Ukrainy UA Future, która od 2014 roku wspiera wschodniego sąsiada Polski i dostarcza pomoc humanitarną dzieciom i dorosłym na terenach objętych walkami. Kolejne akcje są inicjowane we

Wrocławiu, skąd pomoc dociera do wielu miejsc na linii frontu. W ciągu pierwszych trzech lat pełnoskalowej wojny fundacja Piotra Kaszuwary wsparła blisko 300 tysięcy osób na terenie Ukrainy oraz uchodźców wojennych przybyłych do Wrocławia. Pomoc humanitarna obejmowała m.in. wsparcie dla frontowych szpitali, osób starszych i niepełnosprawnych oraz lekarzy wojskowych. Fundacja organizuje także akcję „Prezenty zamiast bomb”, opisywaną w mediach na całym świecie.

Piotr Kaszuwara wraz ze swą fundacją zaangażował się również w 2024 roku w niesienie pomocy ofiarom powodzi na Dolnym Śląsku, zbierając środki na odbudowę zniszczonej infrastruktury, w tym m.in. przedszkola w Oldrzychowicach Kłodzkich, oraz dostarczając kilkadziesiąt ton pomocy humanitarnej na tereny dotknięte klęską żywiołową.

Jako mieszkaniec wrocławskiego Tarnogaju w przeszłości pełnił funkcję radnego osiedla z ramienia Stowarzyszenia Przyjazny Tarnogaj, jednak zrezygnował z niej z powodu częstych wyjazdów związanych z działalnością zawodową i humanitarną.

RUCH „WOLNOŚĆ I POKÓJ”

Ruch „Wolność i Pokój” (WiP) był jednym z ważniejszych nurtów opozycji demokratycznej w PRL podczas drugiej połowy lat 80. XX wieku. Jego działalność skupiała się na obronie praw człowieka i swobód obywatelskich, zwłaszcza prawa do odmowy służby wojskowej i składania przysięgi wojskowej na wierność socjalistycznej ojczyźnie powiązanej sojuszem z ZSRS oraz prawa do wojskowej służby zastępczej. Stając w obronie osób więzionych i represjonowanych, Ruch WiP używał rozmaitych metod protestu z wyłączeniem przemocy, począwszy od głodówek i protestów na siedząco (tzw. sittingi) po demonstracje i marsze ekologiczne. Był również pierwszą organizacją w PRL czynnie walczącą o ochronę środowiska. Organizował pierwsze w Europie Środkowej protesty po katastrofie w elektrowni atomowej w Czarnobylu w 1986 roku.

Ruch WiP został założony w 1985 roku przez młodych ludzi, wywodzących się z różnorodnych środowisk opozycyjnych, a zwłaszcza ze Studenckiego Komitetu Solidarności (SKS) oraz z Niezależnego Zrzeszenia Studentów (NZS), pochodzących m.in. z Wrocławia, Krakowa, Trójmiasta, Warszawy i ze Szczecina.

Zręby ideowe i początek działalności Ruchu „Wolność i Pokój” wyznaczyły trzy ważne wydarzenia: głodówka w Podkowie Leśnej (18–24 marca 1985 roku) w obronie Marka Adamkiewicza, ogłoszenie deklaracji Ruchu WiP w Krakowie (14 kwietnia 1985 roku) oraz uroczyste przyjęcie deklaracji ideowej Ruchu WiP podczas obchodów rocznicy śmierci Ottona Schimka w Machowej. Od samego początku charakter Ruchu WiP określał pluralizm światopoglądowy jego założycieli wyrażany zarówno w wymiarze indywidualnym,

jak i zbiorowym. Ruch WiP działał jawnie i bez formalnych struktur, sygnowany imieniem i nazwiskiem jego młodych uczestników. Współpracował m.in. z NSZZ „Solidarność”, Niezależnym Zrzeszeniem Studentów, Pomarańczową Alternatywą i Solidarnością Polsko-Czechosłowacką.

Ruch WiP przeprowadził we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku wiele znaczących akcji, związanych m.in. z: blokadą informacyjną po katastrofie w Czarnobylu (1986, 1987), obchodami Międzynarodowego Dnia Pokoju i Międzynarodowego Dnia Praw Więźniów (1987), protestem głodowym w sprawie uwolnienia więźniów politycznych (1988), publicznym paleniem książeczek wojskowych (1988), czarnym marszem przeciwko działalności Huty Siechnice (1988) oraz tzw. marszem wielkanocnym w Szczecinie (1989).

Działalność Ruchu WiP zakończyła się na przełomie lat 80. i 90. XX wieku. Ostatnim przejawem jego aktywności we Wrocławiu był udział w wyborach samorządowych w 1990 roku z Zielonej Listy „Wolność i Pokój”.

W 2011 roku powstała Fundacja Wolność i Pokój, której misja i cele statutowe nawiązują do systemu wartości i spuścizny Ruchu WiP, reinterpretując jego deklarację ideową w kontekście współczesnych wyzwań. Fundacja Wolność i Pokój zajmuje się również ochroną oraz propagowaniem dziedzictwa historycznego i kulturowego Ruchu WiP.

OGÓLNOPOLSKI ODDZIAŁ KOŁOMYJAN „POKUCIE” WE WROCŁAWIU

Stowarzyszenie powstałe we Wrocławiu w 1991 roku w ramach Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Skupia osoby pochodzące z terenów utraconych po II wojnie światowej: Kołomyi i Pokucia, a także ich potomków i sympatyków tych ziem. Funkcję prezesa Oddziału pełnili kolejno: Mieczysław Rutowicz (1990–1992), Zbigniew Berling (1992–1996; 2000–2014), Danuta Krupska (1996–2000), Adam Skowroński (2014–2016) i Ryszard Saczyński (od 2019 roku).

Głównym celem działalności Oddziału jest integracja środowiska kołomyjsko-pokuckiego oraz pielęgnowanie pamięci o wielokulturowej historii regionu. Ta misja realizowana jest m.in. przez wydawanie publikacji tematycznych, dokumentowanie historii byłych mieszkańców Pokucia oraz ich upamiętnianie, np. tablicą poświęconą poległym, zaginionym i pomordowanym w wojnach XX wieku mieszkańcom Kołomyi i Pokucia, umieszczoną w 2021 roku w kościele Nawiedzenia NMP w Skomielnej Czarnej. W świątyni tej znajduje się otaczany szczególną czcią, uratowany z pożogi wojennej obraz Matki Boskiej Kołomyjskiej, odrestaurowany m.in. dzięki staraniom Kołomyjan.

Członkowie Oddziału angażują się także w pozyskiwanie środków na rzecz remontów i rewitalizacji obiektów zabytkowych znajdujących się obecnie w granicach Ukrainy, m.in. wsparli prace remontowo-konserwatorskie w kościele parafialnym pw. św. Ignacego Loyoli w Kołomyi oraz w okolicznych świątyniach w Ceniawie, Kutach, Zabłotowie i Obertynie, a także na kołomyjskim cmentarzu rzymskokatolickim.

Aktywność na rzecz rozwijania współpracy z rodakami mieszkającymi na terenie Pokucia koncentruje się na budo-

waniu i utrzymywaniu relacji ze środowiskami lokalnymi, obejmowała także wsparcie dla młodzieży oraz dzieci pochodzących z Kołomyi i okolic (stypendia dla studentów, kolonie dla dzieci, pomoc charytatywna).

Tradycja relacji i pomocy na rzecz współczesnych mieszkańców Kołomyi i Pokucia przyjęła szczególny wymiar po ataku Rosji na Ukrainę w 2022 roku. Stowarzyszenie aktywnie zbierało i przekazywało środki finansowe oraz pomoc rzeczową ofiarom rosyjskiej agresji – zarówno mieszkającym na obszarze Kołomyi, jak również chroniącym się tam uchodźcom. W 2024 roku Oddział zorganizował pomoc dla dolnośląskich powodzian w ramach akcji „Solidarni z powodzianami”.

Od 2021 roku stowarzyszenie dysponuje własnym sztandarem, ufundowanym z okazji 30-lecia istnienia Oddziału przez jego członków i poświęconym zgodnie z ceremoniałem wojskowym. Umieszczono na nim herb Kołomyi, wizerunek Matki Boskiej Kołomyjskiej oraz dewizę Wojska Polskiego: BÓG HONOR OJCZYZNA. Corocznie na przełomie września i października, w rocznicę poświęcenia sztandaru, Oddział obchodzi swoje święto, połączone z Apelem Pamięci, w którym wspominani są polegli za Ojczyznę. Apel odbywa się z udziałem kompanii honorowej Wojska Polskiego i z oddaniem salwy honorowej.

Ogólnopolski Oddział Kołomyjan „Pokucie” – prócz udziału w wydarzeniach patriotycznych organizowanych przez inne podmioty – jest też inicjatorem własnych spotkań integracyjnych i wydarzeń patriotycznych.

Wybitny kardiolog, profesor zwyczajny nauk medycznych, od 2019 roku rektor Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

Wrocławianin, absolwent Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu (1986), senator oraz prorektor ds. nauki tej uczelni w latach 2016–2019. Twórca działającego w strukturach Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu Centrum Chorób Serca, przekształconego w Instytut Chorób Serca, którego jest dyrektorem od 2021 roku. W ciągu ostatnich kilku lat jednostka ta stała się jednym z kluczowych ośrodków transplantacji serca w Polsce.

Prezes Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego w latach 2017–2019, honorowy członek zagranicznych towarzystw naukowych: European Society of Cardiology (ESC, 1998), Heart Failure Society of America (2019) czy Heart Failure Association of the European Society of Cardiology. Członek zarządu (2004–2019) oraz prezes (2010–2012) Heart Failure Association, a także członek zarządu European Society of Cardiology (2012–2014). Od 2016 roku przewod-

niczy zespołowi robocznemu ESC „Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure”, a od 2024 roku jest redaktorem naczelnym „ESC Heart Failure”.

W latach 2018 i 2024 uhonorowany Nagrodą Prezesa Rady Ministrów za osiągnięcia w działalności naukowej, w 2018 roku odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi za dorobek naukowy oraz wyróżniony przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej i Deutsche Forschungsgemeinschaft Polsko-Niemiecką Nagrodą Naukową Copernicus przyznaną za wybitne osiągnięcia w kardiologii. W 2015 roku odznaczony Medalem „Merito de Wratislavia – Zasłużony dla Wrocławia”.

Współautor ponad tysiąca prac opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych, które uzyskały tzw. wskaźnik Hirscha (H-index) na poziomie 169, osiągając ponad 200 tysięcy cytowań (według bazy Scopus z 7 maja 2025 roku). Wielokrotnie umieszczany na czołowych miejscach w rankingu najbardziej wpływowych naukowców świata – Thomson Reuters „The World’s Most Influential Scientific Minds”.

BOGDAN SIERZCHUŁA

Jeden z najbardziej zasłużonych krwiodawców Wrocławia i Dolnego Śląska. Urodzony w 1955 roku w Kościanie.

Od 15 lat jest prezesem jednego z najstarszych Klubów Honorowych Dawców Krwi – PCK Polar Whirlpool, który w 2018 roku otrzymał Nagrodę Wrocławia, a w 2023 roku obchodził 50-lecie istnienia.

Bogdan Sierzchuła regularnie przeprowadza we Wrocławiu terenowe akcje oddawania krwi. Jest także pomysłodawcą przekazania Grupie Ratownictwa Medycznego PCK we Wrocławiu specjalistycznego sprzętu, ufundowanego przez firmę Whirlpool.

Dzięki jego inicjatywom organizowane są zbiórki darów dla osób potrzebujących, którym następnie dostarczana jest niezbędna pomoc. W 2013 roku odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, a w 2018 roku Odznaką Honorową „Za zasługi dla ochrony zdrowia”. Otrzymał również Odznakę Honorową Polskiego Czerwonego Krzyża II stopnia oraz Kryształowe Serce – najważniejsze odznaczenie PCK za wybitne zasługi w rozwoju honorowego krwiodawstwa.

W 2018 roku został nagrodzony przez Stowarzyszenie MONAR – Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Wyszku za pomoc i wsparcie, a także przez Radę Osiedla Psie Pole-Zawidawie za działalność społeczną.

DARIUSZ DOBROWOLSKI

Kierownik Schroniska św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Bernarda Bogedaina, pomysłodawca inicjatywy Cinema Albert Productions, od lat zaangażowany w pomoc osobom w kryzysie bezdomności. Łączy działania opiekuńcze z inicjatywami kulturalnymi i społecznymi, oferując wsparcie o charakterze zarówno terapeutycznym, jak i integracyjnym.

W schronisku, które prowadzi, obowiązuje całkowita abstynencja. Prowadzone są natomiast terapie wstępne, sześciotygodniowe terapie zamknięte, a wsparcia udziela grupa Anonimowych Alkoholików. Dariusz Dobrowolski aktywnie współpracuje przy projektach wspierających osoby w kryzysie bezdomności w powrocie do samodzielnego życia (m.in. Droga do Domu, Trampolina, Aktywni bez Barier).

Jedną z jego najciekawszych inicjatyw jest Cinema Albert Productions – działająca od 2005 roku grupa filmowa złożona z osób doświadczających bezdomności. Uczestnicy projektu tworzą scenariusze, występują w głównych rolach

i realizują filmy, co przynosi wymierne efekty terapeutyczne – wzmacnia poczucie wartości i sprawczości. Wśród zrealizowanych tytułów znajdują się m.in.: *Pielgrzym*, *Skopani*, *Mój Manhattan*, *Człowiek, który morza nie widział*. Produkcja *Sie masz Wiktor* została zakwalifikowana do konkursu kina niezależnego podczas 32. Festiwalu Filmów Fabularnych w Gdyni w 2007 roku, a w 2009 roku w konkursie znalazł się film *Skopani*.

Dariusz Dobrowolski wykracza w swojej działalności poza ramy standardowej pomocy: angażuje się w inicjatywy sportowe, zachęcając mieszkańców schroniska do uczestniczenia w maratonach i innych wydarzeniach sportowych. Jest również autorem artykułów poświęconych problematyce bezdomności, w których dzieli się swoim doświadczeniem i refleksjami na temat pracy z osobami wykluczonymi społecznie.

Jego wieloletnia praca i zaangażowanie czynią go jedną z kluczowych postaci pomagających osobom w kryzysie bezdomności we Wrocławiu.

JERZY KOŁODZIEJ

Profesor nauk medycznych, wybitny torakochirurg, wieloletni kierownik Wrocławskiego Ośrodka Torakochirurgii, nauczyciel akademicki, autor licznych publikacji naukowych, zasłużony dla rozwoju chirurgii klatki piersiowej w Polsce.

Urodził się we Lwowie w 1942 roku. Studia lekarskie ukończył w 1967 roku w Akademii Medycznej we Wrocławiu. Pracę zawodową rozpoczął w II Klinice Chirurgicznej kierowanej przez prof. Wiktora Brossa, następnie zaś w Katedrze i Klinice Chirurgii Klatki Piersiowej, gdzie przeszedł wszystkie etapy kariery akademickiej, uzyskując w 1998 roku tytuł profesora.

W latach 1983–2012 kierował Kliniką Chirurgii Klatki Piersiowej. W 1995 roku objął funkcję ordynatora Oddziału Chirurgii Klatki Piersiowej Dolnośląskiego Centrum Chorób Płuc. Doprowadził do połączenia obu tych jednostek, tworząc Wrocławski Ośrodek Torakochirurgii, którym kierował do przejścia na emeryturę.

Stypendysta w Niemczech i USA, autor kilkuset referatów wygłoszonych na zjazdach krajowych i zagranicznych. Recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych oraz promotor prac magisterskich.

Członek wielu towarzystw naukowych, w tym założyciel i prezes Polskiego Towarzystwa Kardiochirurgów i Torako-

chirurgów oraz Polskiego Towarzystwa Medycyny i Chirurgii Ambulatoryjnej. Należy do European Respiratory Society, European Society of Thoracic Surgeons i European Academy of Sciences, Arts and Humanities.

Jego główne zainteresowania badawcze obejmują chirurgię klatki piersiowej, raka płuc i choroby układu oddechowego. Autor ponad 400 prac naukowych, redaktor i współautor licznych podręczników, w tym nagrodzonej *Chirurgii* (red. W. Noszczyk), do której napisał rozdział *Torakochirurgia*.

Za działalność dydaktyczno-organizacyjną wielokrotnie nagradzany, m.in. przez ministra zdrowia oraz rektora Akademii Medycznej we Wrocławiu, odznaczony Krzyżami Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotą Honorową Odznaką „Academia Medica Wratislaviensis”.

Jerzy Kołodziej jest autorytetem w dziedzinie chirurgii klatki piersiowej, a dzięki jego pracy poprawiły się wyniki leczenia raka płuc w Polsce. Nadal aktywny zawodowo, pracuje jako nauczyciel akademicki w Collegium Witelona w Legnicy, konsultuje pacjentów we Wrocławskim Ośrodku Torakochirurgii oraz w szpitalach w Legnicy i Głucholazach.

JOANNA KUCIEL-FRYDRYSZAK

Pisarka, dziennikarka i autorka bestsellerowych książek non-fiction, która w swojej twórczości przywraca pamięć o zapomnianych bohaterkach polskiej historii, łącząc wnikliwe badania z literackim talentem. Joanna Kuciel-Frydryszak zyskała uznanie za wyjątkowy styl narracji, który łączy głęboką empatię z rzetelnością badawczą.

Urodziła się we Wrocławiu, gdzie mieszka i pracuje. Jest absolwentką filologii polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Karierę dziennikarską rozpoczęła jako redaktorka i publicystka w redakcjach Polskiego Radia Wrocław i „Słowa Polskiego”. Publikowała także w „Wysokich Obcasach Extra”. Z czasem skoncentrowała się na literaturze faktu, zdobywając uznanie zarówno krytyków, jak i czytelników.

Jej debiutem książkowym była biografia Antoniego Słonimskiego, *Heretyk na ambonie* (2012), następnie ukazała się *Ilła. Opowieść o Kazimierze Ilłakowiczównie* (2017). W 2018 roku opublikowała *Służące do wszystkiego* – reportaż historyczny poświęcony losom służących w międzywojennej Polsce. Książka odniosła duży sukces czytelnicy i wywołała szeroką debatę o klasyzmie, wykluczeniu i niewi-

docznej pracy kobiet. W 2023 roku opublikowała *Chłopki. Opowieść o naszych babkach*. Książka powstała w ramach stypendium prezydenta Wrocławia. To poruszające świadectwo życia kobiet wiejskich w XX wieku stało się jednym z najważniejszych wydarzeń literackich roku, zdobywając szereg nagród i wyróżnień, w tym tytuł Bestsellera Empiku oraz nominację do Nagrody Literackiej „Nike”. Joanna Kuciel-Frydryszak stworzyła poruszający fresk społeczny, który zmienił sposób postrzegania historii Polski – ukazując ją przez pryzmat codzienności, kobiecości i doświadczenia warstwy chłopskiej.

Autorka aktywnie uczestniczy w debacie publicznej, bierze udział w licznych spotkaniach autorskich, prelekcjach i warsztatach w całej Polsce, kładąc nacisk na edukację historyczną i społeczną. Jej książki cenione są nie tylko za rzetelność źródłową, lecz także za wyjątkowy styl narracji: empatyczny i skupiony na oddaniu głosu bohaterkom, którym przez dekady go odmawiano. Joanna Kuciel-Frydryszak inspirowała do nowego postrzegania historii i społeczeństwa, łącząc badania z literacką wrażliwością.

RYSZARD MIĘDZYBRODZKI

Doktor habilitowany nauk medycznych, czołowy polski specjalista w dziedzinie terapii fagowej, związany z Instytutem Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda Polskiej Akademii Nauk (IITD PAN) we Wrocławiu. W swoich badaniach koncentruje się na zastosowaniu bakteriofagów w leczeniu zakażeń bakteryjnych opornych na antybiotyki.

Tytuł doktora uzyskał w 2003 roku w Instytucie Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN. W 2020 roku habilitował się na Uniwersytecie Warszawskim. Od początku istnienia Ośrodka Terapii Fagowej (OTF) we Wrocławiu, utworzonego przy IITD PAN przez prof. Andrzeja Górskiego, Ryszard Międzybrodzki jest związany z tą placówką. Odegrał istotną rolę w jej tworzeniu, rozwoju, działalności klinicznej i organizacyjnej – konsultował (i nadal konsultuje) pacjentów, brał udział w opracowywaniu protokołów eksperymentalnej terapii fagowej i dokumentacji OTF, a także w tworzeniu jego filii w innych miastach. Współtworzony przez niego Ośrodek, pierwszy tego typu w Unii Europejskiej, służy jako modelowy punkt odniesienia dla analogicznych placówek na świecie, wprowadzających bakteriofagi jako alternatywę tradycyjnych terapii.

Jego dorobek obejmuje liczne publikacje i monografie dotyczące głównie biologii i terapeutycznego zastosowania bakteriofagów. Jest współautorem patentu na preparat do-odbytniczy stosowany w leczeniu zapalenia gruczołu krokowego. Współwykonawca projektu „Optymalizacja produkcji

i charakteryzacji preparatów bakteriofagowych”, finansowanego z Europejskiego Funduszu Regionalnego, mającego na celu szersze wdrożenie fagów w ochronie zdrowia publicznego. W latach 2019–2024 kierował projektem Narodowego Centrum Nauki dotyczącym immunomodulacyjnego wpływu fagów na układ odpornościowy. Od 2022 roku kieruje projektem finansowanym przez Agencję Badań Medycznych, którego celem jest przeprowadzanie badania klinicznego potwierdzającego skuteczność i bezpieczeństwo terapii fagowej w leczeniu przewlekłego zapalenia zatok przynosowych. Jest członkiem Grupy Roboczej BACT (Bakteriofagi) Komisji Farmakopei Europejskiej.

Ryszard Międzybrodzki współprowadził przełomowe badania nad wykorzystaniem komórek gleju węchowego w leczeniu urazów rdzenia kręgowego, za co otrzymał nagrodę Prezesa Rady Ministrów (2015). Był członkiem zespołu naukowego, który przyczynił się do powodzenia pierwszego na świecie zabiegu, przeprowadzonego w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym we Wrocławiu, w wyniku którego uzyskano skuteczną regenerację neuronów w całkowicie uszkodzonym rdzeniu kręgowym.

Jest także inicjatorem i organizatorem wydarzeń popularyzujących terapię fagową, m.in. międzynarodowej konferencji Clinical Phage Therapy 2015 oraz licznych konferencji naukowo-szkoleniowych dla lekarzy organizowanych przez OTF w latach 2006–2016.

CLONE ROBOTICS

Polsko-amerykański startup z siedzibą we Wrocławiu, założony w 2021 roku przez Łukasza Koźlika i Dhanusha Radhakrishnana, specjalizujący się w tworzeniu biomimetycznych robotów humanoidalnych, naśladowujących ludzką anatomię, sposób poruszania się i funkcje organizmu.

Kilkanaście lat temu Łukasz Koźlik, zainspirowany koncepcją siłownika pneumatycznego Josepha McKibbena z lat 50. XX wieku, postanowił skonstruować humanoidalnego robota, odwzorowującego ludzką anatomię i docelowo mającego wyręczać człowieka w codziennych domowych obowiązkach. Prace rozpoczął od stworzenia ręki, pierwszy prototyp bazował na metalowym szkielecie i strzykawkach tłoczących wodę, a każdy kolejny był w coraz większym zakresie automatycznie sterowany. Publikacje w internecie nagrań z robotyczną ręką przyciągnęły uwagę przedsiębiorcy z USA – Dhanusha Radhakrishnana, który przekształcił pomysł w prosperującą firmę i przyspieszył wykładniczo rozwój technologii.

W 2021 roku powstało centrum badawczo-rozwojowe we Wrocławiu, a biomimetyczne ramię Clone prezentowane było na pokazie w ramach Made in Wrocław. W październiku 2024 roku zaprezentowano pierwszy kompletny korpus robota: z głową, tułowiem i dłońmi, w 2025 roku światło

dzienne ujrzał zaś cały android. Projekt wkracza w ostatnią fazę – do 2026 roku robot ma być w pełni funkcjonalny.

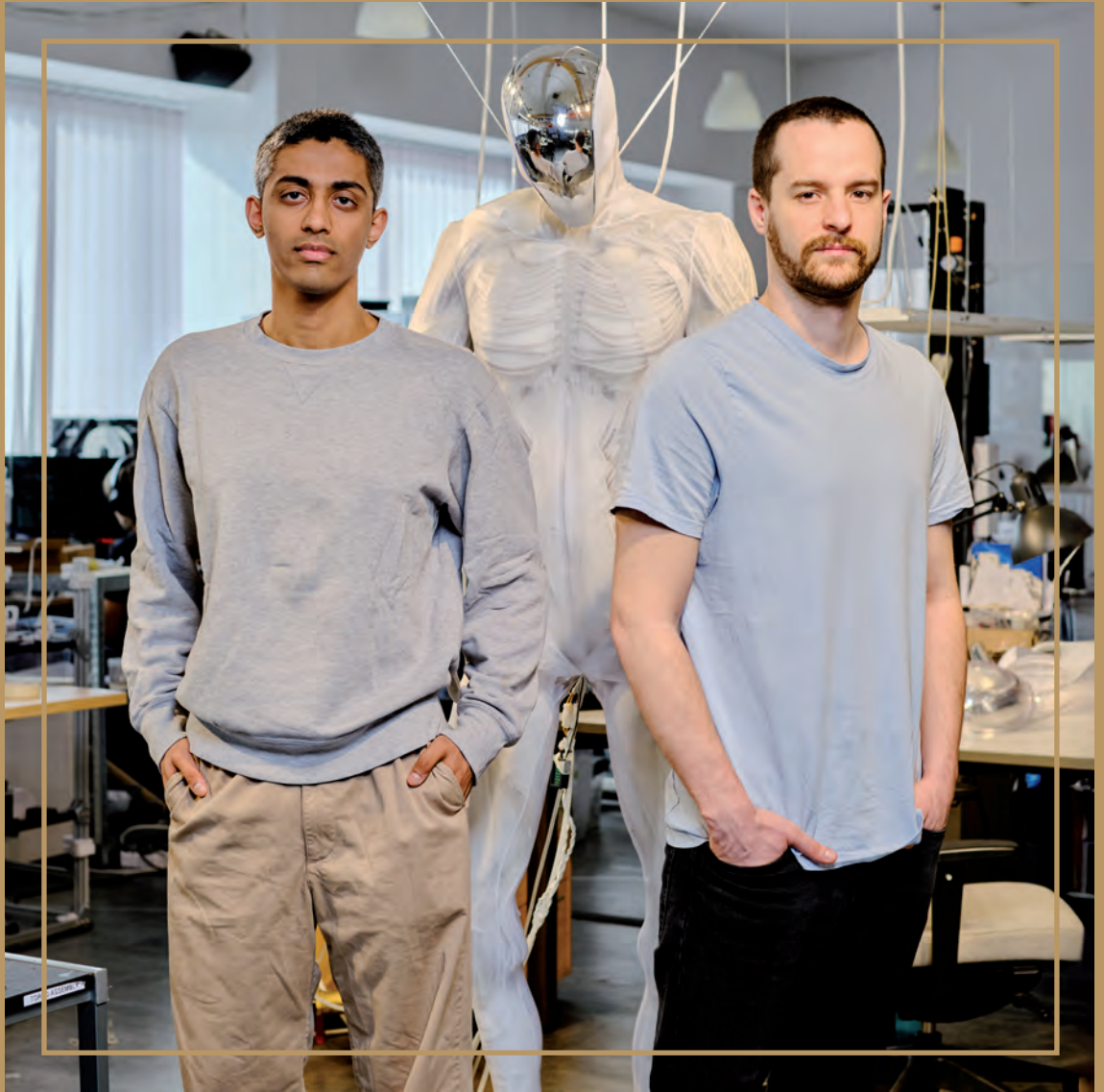
Jest to pierwszy na świecie robot będący anatomicznym odwzorowaniem człowieka. Dzięki nowoczesnym technologiom posiada on układ nerwowy, syntetyczne mięśnie oraz serce pompujące wodę imitującą krew. Wszystkie ruchy robota są rzeczywiste.

Głównym projektem firmy jest Protoclone V1, humanoidalny robot wyposażony w ponad 1000 syntetycznych włókien mięśniowych, 500 czujników oraz system hydrauliczny imitujący ludzki układ krwionośny. Protoclone V1 jest w stanie wykonywać skomplikowane ruchy, takie jak zginanie palców czy poruszanie kończynami, co czyni go jednym z najbardziej zaawansowanych robotów tego typu na świecie.

To innowacyjne podejście ma zrewolucjonizować takie branże jak produkcja, opieka zdrowotna i logistyka, zapewniając opłacalne rozwiązanie niedoborów siły roboczej i zwiększając wydajność.

Dzięki połączeniu zaawansowanej inżynierii, biologii i sztucznej inteligencji Clone Robotics ma potencjał, by stać się liderem w dziedzinie robotów humanoidalnych, konkurując z największymi graczami na rynku, takimi jak Tesla czy Boston Dynamics.

CLONE

FUNDACJA „KRZYŻOWA” DLA POROZUMIENIA EUROPEJSKIEGO

Pozarządowa organizacja pożytku publicznego utworzona w 1990 roku jako wspólna inicjatywa Polaków, Niemców, Holendrów i Amerykanów. Jej celem jest wspieranie dialogu i gotowości do pojednania między narodami, promowanie wartości demokratycznych oraz budowa społeczeństwa obywatelskiego w duchu tolerancji i współpracy.

Siedziba fundacji znajduje się w Krzyżowej koło Świdnicy, w miejscu o szczególnym znaczeniu, nie tylko historycznym, ale także symbolicznym dla pojednania polsko-niemieckiego. To tutaj, w majątku rodziny von Moltke, podczas II wojny światowej spotykali się potajemnie działacze tzw. Kręgu z Krzyżowej – niemieckiej grupy opozycjonistów sprzeciwiających się nazizmowi. Po wojnie, mimo prób upamiętnienia tego miejsca przez osoby takie jak prof. Karol Jonca czy prof. Ger van Roon, kompleks popadał w ruinę. Dopiero z końcem lat 80. XX wieku, dzięki zaangażowaniu Klubu Inteligencji Katolickiej z Wrocławia oraz wsparciu partnerów z obu państw niemieckich, USA i Holandii, idea stworzenia w Krzyżowej międzynarodowego domu spotkań zaczęła nabierać realnych kształtów.

Momentem symbolicznym dla Fundacji oraz fundamentem jej powstania była historyczna Msza Pojednania, która

odbyła się 12 listopada 1989 roku w Krzyżowej z udziałem polskiego premiera Tadeusza Mazowieckiego oraz niemieckiego kanclerza Helmuta Kohla. Znak pokoju, który przekazali sobie szefowie rządów, urosł do rangi symbolu pojednania i nowego początku w polsko-niemieckim dialogu.

Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego realizuje swoją misję poprzez różnorodne działania edukacyjne, kulturalne i społeczne, skupiające się na promowaniu dialogu, pojednania oraz współpracy międzynarodowej. Fundacja prowadzi Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, organizując projekty, seminaria historyczne oraz imprezy kulturalne o międzynarodowym zasięgu. Jej działania obejmują również zarządzanie i troskę o miejsca pamięci: popularyzację dziedzictwa Kręgu z Krzyżowej oraz Mszy Pojednania. Organizacja pozostaje aktywnym centrum dialogu, edukacji i pojednania. Angażuje młodzież, nauczycieli oraz społeczności lokalne w działania na rzecz współpracy w Europie, współlistnienia ludzi różnych narodowości, światopoglądów i wyznań, a także pielęgnowania historycznego dziedzictwa. W ostatnich latach jej misja obejmuje także działania solidarnościowe – m.in. wsparcie uchodźców i pomoc humanitarną dla Ukrainy po rosyjskiej inwazji.

STOWARZYSZENIE DOLNOŚLĄSKI KONGRES KOBIEĆ

Niezależna organizacja społeczna z siedzibą we Wrocławiu, działająca od 2013 roku na rzecz równości płci, aktywizacji kobiet oraz przeciwdziałania dyskryminacji na Dolnym Śląsku. Opiera się na wartościach demokratycznych, dialogu, solidarności kobiet oraz budowaniu inkluzywnej wspólnoty.

Celem Stowarzyszenia Dolnośląski Kongres Kobiet (SDKK) jest promowanie równego traktowania kobiet i mężczyzn w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym, a także inicjowanie debat na temat roli kobiet we współczesnym świecie widzianej z perspektywy regionalnej.

Organizacja realizuje swoją misję za pomocą kampanii informacyjnych, projektów wspierających ofiary przemocy, działań na rzecz zwiększenia udziału kobiet w polityce i zarządzaniu firm, a także wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych. Co roku organizuje konferencje, warsztaty, debaty i spotkania gromadzące setki uczestniczek i uczestników.

Jedną z kluczowych inicjatyw SDKK są projekty rozwijające kompetencje liderkie kobiet i wspierające ich aktywny udział w życiu publicznym. W ramach programu „Mam głos, mam moc” powstała Akademia Liderki Dolnego Śląska, organizująca cykl szkoleń przygotowujących kobiety do ak-

tywności obywatelskiej oraz obecności w debacie publicznej i polityce lokalnej. Efektem projektu było powstanie lokalnych Rad Kobiet – społecznych ciał doradczych przy samorządach, m.in. we Wrocławiu i w Kłodzku – oraz przeszkolenie kilkudziesięciu liderki z różnych części regionu. SDKK wspiera je w działaniach monitorujących politykę lokalną i angażowaniu innych kobiet w życie publiczne.

Stowarzyszenie prowadzi także szeroko zakrojoną współpracę międzynarodową – animuje kontakty środowisk kobiecych z Dolnego Śląska i Saksonii, organizując coroczne spotkania studyjne, panele dyskusyjne i międzynarodowe wydarzenia w Konsulacie Generalnym Niemiec oraz w Biurze Łącznikowym Saksonii we Wrocławiu, a także w Niemczech. Od początku wojny w Ukrainie SDKK angażuje się we wsparcie uchodźców, organizując pomoc i wspólne działania z organizacjami kobiecymi z Ukrainy.

SDKK współpracuje z samorządami i organizacjami pozarządowymi, działa na rzecz równości w edukacji, pracy i życiu społecznym. Promuje kobiece przywództwo, wspiera aktywność obywatelską oraz pomaga kobietom w zdobywaniu kompetencji niezbędnych do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym i zawodowym.

DOLNOŚLĄSKI
KONGRES KOBIET

Tradycja nadawania honorowych obywatelstw

Nowożytna historia tej zaszczytnej godności, nadawanej osobie o wielkich zasługach i ogromnym autorytecie moralnym, sięga czasów rewolucji francuskiej (fr. *bourgeois honoraire*). W 1792 roku rząd rewolucyjnej Francji nadał zaszczytny tytuł Honorowego Obywatela Francji Tadeuszowi Kościuszce jako wyraz uznania dla jego walki o ideały wolności. W tym samym roku tytuł ten otrzymał również Fryderyk Schiller za rewolucyjne przesłanie *Zbójców*.

Honorowe obywatelstwo przyznawane jest na całym świecie zarówno przez państwa, jak i przez regiony oraz miasta. Otrzymują je artyści, pisarze, uczeni, politycy, osoby zasłużone dla kraju lub lokalnej społeczności, organizacje i instytucje. Jednym z bardziej znanych – i niezwykle rzadkim, gdyż jak dotąd zdarzyło się to tylko osiem razy – przykładów nadania tytułu Honorowego Obywatela Stanów Zjednoczonych Ameryki przez amerykański Kongres było w 1963 roku przyznanie Winstonowi Churchillowi jako pierwszemu tej godności. Tytuł ten jako siódmy otrzymał pośmiertnie w 2009 roku Kazimierz Pułaski.

Honorowe obywatelstwo Wrocławia dawniej i współcześnie

Honorowe obywatelstwo jest nadawane przez władze miejskie w celu wyróżnienia osób szczególnie zasłużonych dla Wrocławia. Dawniej byli to piastujący wysokie urzędy, przede wszystkim politycy i wojskowi. Tytułarne obywatelstwo otrzymywały niejednokrotnie osoby spoza Wrocławia, m.in. politycy, uczeni, literaci i artyści. Niektórzy z nich urodzili się lub zmarli we Wrocławiu.

Do niedawna uważano, że nadawanie tytułów we Wrocławiu rozpoczęło się w momencie powstania Cesarstwa Niemieckiego w 1870 roku. W zachowanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu dwóch tomach *Ehrenbuerger der Stadt Breslau* (Honorowi Obywatele Wrocławia) ujawniono jednak pojawienie się tego zwyczaju dużo wcześniej, bo już w roku 1815. Cenny zbiór korespondencji i uchwał Rady Miejskiej Wrocławia z lat 1815–1912 przynosi nową wiedzę o nadawaniu tytułu honorowego obywatela. W 1815 roku tytuł ten otrzymali: Leonty Wassiliew von Redrikow, generał armii carskiej i komendant Wrocławia, oraz architekt Carl Gothard Langhans. Do 1933 roku uhonorowano ponad 20 osób, z których większość miała rzeczywisty związek z Wrocławiem i duże zasługi dla śląskiej metropolii. Laureatami byli m.in. niezwykle zasłużony dla Wrocławia nadburmistrz Georg Bender (1848–1924), uhonorowany w 1912 roku, oraz pisarz Gerhart Hauptmann (1862–1946) – laureat Nagrody Nobla z 1912 roku, który Honorowym Obywatelem Wrocławia został w 1922 roku.

W latach 1933–1945 tradycję tę podtrzymano, jednak uległa ona znacznej deformacji, o przyznaniu wyróżnienia decydowały bowiem wyłącznie względy polityczne. Tytuły trafiły wówczas do siedmiu osób – w większości takich, którym wyrokami Międzynarodowego Trybunału w Norymberdze zostały później odebrane wraz z prawami obywatelskimi.

W okresie PRL tradycję przyznawania honorowych obywatelstw wznowiono, nie dbano jednak o jej ciągłość, przeważnie nie licząc się także z opinią ani wolą mieszkańców Wrocławia. Wręczane okazjonalnie w latach 1946–1979 wyróżnienia trafiły do siedmiu osób, m.in. do gen. Mirosława Hermaszewskiego (1941–2022) – lotnika i kosmonauty, jedynego Polaka, który poleciał w kosmos.

Civitate Wratislaviensi Donatus

W nowej rzeczywistości politycznej, gdy w 1990 roku odrodziła się w Polsce samorządność, uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia I kadencji z 16 stycznia 1993 roku postanowiono wznowić przyznawanie honorowego obywatelstwa w formie tytułu Civitate Wratislaviensi Donatus. Decydujący głos ma Rada Miejska Wrocławia, jednak każdy mieszkaniec może zgłosić swojego kandydata. Pierwszym laureatem został prof. Alfred Jahn (1915–1999) – rektor Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1962–1968, który swoją chlubną postawą podczas wydarzeń Marca '68 oraz zaangażowaniem w udostępnienie zwiedzającym Panoramy Racławickiej w 1985 roku trwale zapisał się w dziejach Wrocławia. W 2010 roku dopuszczono możliwość nadawania tytułu pośmiertnie.

W gronie 41 laureatów uhonorowanych w latach 1993–2025 tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus znalazły się osoby, które odegrały istotną rolę w życiu zarówno miasta, jak i kraju. Sześciu osobom tytuł przyznano pośmiertnie.

Nagroda Wrocławia i Nagroda Prezydenta Wrocławia

Uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia pierwszej kadencji z 16 stycznia 1993 roku ustanowione zostały jeszcze dwa wyróżnienia:

Nagroda Wrocławia – przyznawana przez Radę Miejską Wrocławia na wniosek Komisji Nominacyjnej (do 2002 roku Rady Nominacyjnej) osobom i instytucjom za całokształt ich pracy na rzecz miasta,

Nagroda Prezydenta Wrocławia – przyznawana po zasięgnięciu opinii Komisji Nominacyjnej osobom i instytucjom za działalność i osiągnięcia w mijającym roku.

Komisja Nominacyjna ma charakter doraźnej komisji Rady Miejskiej Wrocławia, a w jej skład wchodzi 12 radnych. Uprawnionymi do składania wniosków o nadanie Nagrody Wrocławia są: Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia oraz jej komisje, kluby i radni, Prezydent Wrocławia, instytucje i organizacje działające na terenie miasta, a także Rady Osiedli i mieszkańcy Wrocławia. O Nagrodę Prezydenta Wrocławia wnioskować mogą: Prezydent Wrocławia, komisje Rady Miejskiej Wrocławia i pozostałe organizacje. Wszystkie wnioski są kierowane bezpośrednio do Komisji Nominacyjnej. W latach 1993–2025 Nagrody Wrocławia trafiły do 109 osób i 39 instytucji, organizacji i stowarzyszeń. W tym samym czasie Prezydent Wrocławia uhonorował 132 osoby oraz 44 instytucje, organizacje i stowarzyszenia.

Odnaka Honorowa Wrocławia „Wrocław z wdzięcznością – Wratislavia grato animo”

Odnaka, ustanowiona uchwałą Rady Miejskiej z dnia 21 stycznia 2016 roku, jest honorowym wyróżnieniem, przyznawanym za zasługi w działalności na rzecz rozwoju Wrocławia. Trzystopniową – Złotą, Srebrną lub Brązową – Odnakę nadaje Prezydent Wrocławia po zasięgnięciu opinii Konwentu Odnaki. Mogą być nią wyróżnieni obywatele Rzeczypospolitej Polskiej lub cudzoziemcy, a także polskie lub zagraniczne organizacje i instytucje.

UHONOROWANI TYTUŁEM

CIVITATE
WRATISLAVIENSI
DONATUS

1993–2024

1993

Alfred Jahn (1915–1999) – geograf, geomorfolog i polarnik, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, „wybitny przedstawiciel środowiska akademickiego, który obywatelską postawą oraz inicjatywami społecznymi przyczynił się do rozślawienia Wrocławia”.

1994

Tadeusz Różewicz (1921–2014) – poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta, „wybitny przedstawiciel środowiska literackiego i teatralnego, który dzięki swojej twórczości przybliżył Wrocław światu, zwłaszcza kręgom kulturotwórczym”.

1995

Henryk Tomaszewski (1919–2001) – tancerz, mim, choreograf, reżyser teatralny, jeden z najważniejszych artystów polskiego i światowego teatru drugiej połowy XX wieku, twórca Teatru Pantomimy we Wrocławiu i nowej formy sztuki scenicznej zwanej teatrem ruchu.

1996

kard. Henryk Gulbinowicz (1923–2020) – arcybiskup metropolita wrocławski w latach 1976–2004, który „swoją misję duszpasterską i działalność społeczną poświęcił Wrocławowi i dzięki osobistemu zaangażowaniu przyczynił się do rozwoju duchownego i społecznego miasta i regionu”. Pozbawiony tytułu w 2020 roku.

1997

Jan Paweł II (1920–2005) – 264. papież i 6. suweren Państwa Watykańskiego w latach 1978–2005, „który wcześniej jako metropolita krakowski utrzymywał stałe i serdeczne więzi z Wrocławiem oraz archidiecezją wrocławską, a pod-

czas pamiętnej drugiej pielgrzymki do Ojczyzny odwiedził Wrocław. Uznanie wówczas roli Wrocławia – stolicy Dolnego Śląska – w dziele pojednania między narodami stanowi niewątpliwie zasługę Ojca Świętego”.

1998

Jerzy Grotowski (1933–1999) – reżyser teatralny, teoretyk teatru i pedagog, jeden z największych reformatorów teatru XX wieku, twórca i kierownik Teatru Laboratorium.

1999

Wojciech Dzieduszycki (1912–2008) – aktor, śpiewak, dyrygent, dziennikarz, autor tekstów kabaretowych, działacz kulturalny, recenzent muzyczny i teatralny oraz inżynier. Zrzekł się tytułu w 2006 roku.

2000

Jan Nowak-Jeziorański (1914–2005) – polityk, działacz społeczny, kurier i emisariusz Komendy Głównej Armii Krajowej oraz Rządu RP w Londynie, wieloletni dyrektor Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa, „niestrudzony rzecznik polskich interesów, a przede wszystkim uznania przez Zachód polskiej granicy na Odrze i Nysie oraz przynależności Wrocławia do Polski, kurator Ossolineum; człowiek, który czynem i słowem zasłużył na wdzięczność i uznanie wrocławian”.

2001

Václav Havel (1936–2011) – czeski pisarz i dramaturg, działacz antykomunistyczny, ostatni prezydent Czechosłowacji (1989–1992) i pierwszy prezydent Czech (1993–2003), „człowiek, którego działalność pomogła pokonać komunizm w Europie Środkowej; intelektualista, działacz demokratyczny z przekonania i czynu, przyjaciel Wrocławia”.

2002

Norman Davies – brytyjsko-polski historyk angielsko-walijskiego pochodzenia, który „swoimi pracami naukowymi od dawna przywraca Polskę Europie, a Wrocław umiejscawia w świadomości Europejczyków”.

2003

Andrzej Wajda (1926–2016) – reżyser filmowy i teatralny, „jeden z najwybitniejszych reżyserów, współtwórca polskiej szkoły filmowej, który podniósł film polski do rangi sztuki narodowej”.

2004

Władysław Bartoszewski (1922–2015) – historyk, publicysta, działacz społeczny i dyplomata, „wielki duchem żołnierz Armii Krajowej, polityk, uhonorowany w uznaniu jego walki o godność człowieka i pojednanie między narodami”.

2005

Lech Wałęsa – polityk i działacz związkowy, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1983 roku, „legendarny przywódca »Solidarności«, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, który dla świata jest symbolem oporu przeciwko totalitarnej dyktaturze komunistycznej”.

2006

Sylwester Chęciński (1930–2021) – scenarzysta i „wybitny reżyser filmowy, klasyk polskiego kina, który – utrwalając w swoich dziełach historię Polaków, losy mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska – stał się wielką postacią kultury wrocławskiej”.

2007

Kurt Masur (1927–2015) – niemiecki dyrygent, „który przez ponad 40 lat swojej pracy scenicznej obejmował stanowisko

dyrektora muzycznego takich prestiżowych filharmonii jak: drezdeńska, berlińska, nowojorska czy The Orchestre National de France. Od lat jest jednym z najważniejszych ambasadorów kulturalnych Wrocławia i Dolnego Śląska”.

2008

Dalajlama XIV – duchowy i polityczny przywódca narodu tybetańskiego, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1989 roku, „głoszący na całym świecie idee pokoju, tolerancji, wolności, wzajemnego poszanowania i respektowania praw człowieka, które są bliskie mieszkańcom Wrocławia”.

2009

Urszula Koziół – poetka i pisarka, autorka wierszy, opowiadań, powieści, sztuk teatralnych i felietonów; współzałożycielka Stowarzyszenia Pisarzy Polskich – „postać od lat związana z życiem kulturalnym Wrocławia i Dolnego Śląska”.

2010

Aleksandra Natalli-Świat (1959–2010) – polityk i ekonomistka, posłanka na sejm V i VI kadencji, „wybitna postać, która odegrała istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”. Tytuł nadany pośmiertnie.

Władysław Stasiak (1966–2010) – historyk, urzędnik państwowy i samorządowy, szef Kancelarii Prezydenta RP. „Odegrał istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”. Tytuł nadany pośmiertnie.

Jerzy Szmajdziński (1952–2010) – polityk, poseł na Sejm PRL i poseł na sejm I, II, III, IV, V i VI kadencji, minister obrony narodowej w latach 2001–2005, wicemarszałek sejmu

VI kadencji, który „odegrał istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”. Tytuł nadany pośmiertnie.

2011

Władysław Frasyniuk – polityk, przedsiębiorca, działacz opozycji w PRL, poseł na sejm I, II i III kadencji, „legendarny przywódca dolnośląskiej »Solidarności« w walce z systemem komunistycznym”.

2012

Eugeniusz Get-Stankiewicz (1942–2011) – związany z Akademią Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu (wcześniej Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych) „wybitny wrocławski artysta grafik, rzeźbiarz, rytownik i plakacista”. Tytuł nadany pośmiertnie.

2013

Bogdan Zdrojewski – polityk i samorządowiec, senator IV i X kadencji, poseł na sejm IV, V, VI i VII kadencji, minister kultury i dziedzictwa narodowego (2007–2014), pierwszy prezydent samorządowego Wrocławia (1990–2001), uhonorowany „za całokształt działalności na rzecz Wrocławia”.

2014

Jan Miodek – językoznawca, profesor i wieloletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, „miłośnik, badacz i propagator kultury języka, którego działalność na niwie naukowej, publicystycznej i kulturalnej przyczynia się do wzmocnienia pozytywnego wizerunku Wrocławia”.

2015

ks. Stanisław Orzechowski „Orzech” (1939–2021) – „kapelan wrocławskiej »Solidarności«, charyzmatyczny

duszpasterz wrocławskiej młodzieży, który od kilkudziesięciu lat kształtuje młode charaktery i uczy życia w placówce Duszpasterstwa Akademickiego »Wawrzyny«”.

o. Ludwik Wiśniewski OP – dominikanin, „duszpasterz i wychowawca wielu pokoleń młodych wrocławian, działacz opozycji antykomunistycznej i legenda »Solidarności«, wpajający młodym ludziom ideę walki bez przemocy i kształtujący w nich postawy propaństwowe i prospołeczne”.

2016

Adolf Juzwenko – historyk, „działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, wieloletni dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich”, uhonorowany za „całokształt działalności na rzecz miasta”.

Karol Cyryl Modzelewski (1937–2019) – historyk, profesor nauk humanistycznych, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, uhonorowany „za zaangażowanie w walkę o wolność i prawa człowieka”.

Kornel Morawiecki (1941–2019) – fizyk, nauczyciel akademicki i polityk, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, poseł i marszałek senior sejmu VIII kadencji, „założyciel i przywódca Solidarności Walczącej, dzięki której Wrocław stał się symbolem walki z komunizmem”.

2017

Bente Kahan – związana z Wrocławiem norweska piosenkarka i aktorka żydowskiego pochodzenia, jedna z czołowych wykonawczyń pieśni żydowskich w Europie, uhonorowana „za propagowanie i upowszechnianie idei pojednania i tolerancji oraz wzajemnego szacunku dla różnych wyznań i kultur”.

Włodzimierz Jarmundowicz – lekarz neurochirurg, profesor nauk medycznych, od 1988 roku związany z Wrocławiem, uhonorowany za „całokształt pracy, a w szczególności za nowatorską operację u pacjenta z przerwanym rdzeniem kręgowym”.

Jerzy Kapłański (1949–2023) – wrocławski artysta malarz uhonorowany „za całokształt twórczości i stworzenie unikatowego cyklu Wrocławian Portret Własny”.

===== 2018 =====

Stanisław Kulczyński (1895–1975) – profesor botaniki, działacz społeczny i polityk, rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, organizator wrocławskiego ośrodka naukowego, pierwszy rektor Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, uhonorowany „za szczególnie wkład w odbudowę i rozwój wrocławskiej nauki”. Tytuł nadany pośmiertnie.

Jerzy Woźniak (1923–2012) – lekarz pulmonolog, żołnierz Armii Krajowej, działacz opozycji antykomunistycznej, wieloletni prezes Zarządu Okręgu Dolnośląskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, uhonorowany za „zaangażowanie w walkę o wolność”. Tytuł nadany pośmiertnie.

===== 2019 =====

Olga Tokarczuk – związana z Wrocławiem wybitna pisarka, poetka i felietonistka, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za 2018 rok, będąca jedną z najbardziej rozpoznawalnych na świecie artystek wrocławskich.

===== 2020 =====

Maciej Łagiewski – prawnik i historyk, wieloletni dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia, uhonorowany „za

szczególne zasługi w działaniu na rzecz ratowania dziedzictwa kulturowego oraz propagowania historii Wrocławia i Dolnego Śląska”.

===== 2021 =====

Renata Mauert-Różańska – mistrzyni olimpijska i medalistka mistrzostw świata w strzelectwie z karabinu pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw, przez wiele lat zawodniczka WKS Śląsk Wrocław, radna Rady Miejskiej Wrocławia VI i VII kadencji (2010–2018).

===== 2022 =====

Alicja Chybicka – profesor nauk medycznych i lekarz specjalista m.in. w dziedzinie pediatrii oraz onkologii i hematologii dziecięcej, współtwórczyni Kliniki Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej, uhonorowana za „osiągnięcia medyczne oraz wieloletnią i pełną zaangażowania działalność społeczną”.

===== 2023 =====

Marek Krajewski – doktor nauk humanistycznych, filolog klasyczny specjalizujący się w językoznawstwie łacińskim, pisarz, autor poczytnych i tłumaczonych na blisko 20 języków kryminałów, których akcja osadzona jest głównie w dawnym Breslau.

===== 2024 =====

Barbara Labuda – doktor nauk humanistycznych, filolog romański, publicystka, autorka książek oraz licznych publikacji o charakterze naukowym i politycznym, aktywistka społeczna i ekologiczna. W okresie PRL działaczka opozycji antytotalitarnej.

Cytaty pochodzą z uchwał Rady Miejskiej Wrocławia.

LAUREACI

NAGRODY WROCŁAWIA

1993–2024

1993

Roman Aftanazy (1914–2004) – historyk, bibliotekarz, pracownik Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu oraz wieloletni kustosz Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, autor monumentalnej monografii *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*.

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta (TPBA) – katolicka organizacja dobroczynna założona we Wrocławiu w 1981 roku, pierwsza w Polsce organizacja pozarządowa, która zajęła się pomocą osobom bezdomnym.

1994

Marek Dyżewski – muzyk, publicysta, animator życia muzycznego we Wrocławiu, długoletni wykładowca akademicki Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, rektor tej uczelni (1990–1994).

Wanda Tomaszewska (1908–2004) – działaczka społeczna, nestorka Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Lwowskiej i Dolnośląskiej, przewodniczka miejska oraz propagatorka historii i walorów turystycznych Wrocławia.

Ewa Unger (1926–2020) – działaczka społeczna i katolicka, zaangażowana w działalność Klubu Inteligencji Katolickiej, współzałożycielka Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego.

Dawna Polonia Wrocławska – najstarsza sekcja istniejącego od 1956 roku Towarzystwa Miłośników Wrocławia, skupiająca Polaków mieszkających we Wrocławiu przed 1945 rokiem.

1995

Andrzej Jochelson (1911–1997) – prawnik, pionier Wrocławia pełniący rozmaite funkcje administracyjne, społeczne i polityczne, propagator historii i kultury Wrocławia, autor m.in. pierwszego powojennego przewodnika po Wrocławiu (1946).

Dolnośląska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych we Wrocławiu – istniejąca w latach 1945–1999 instytucja zarządzająca infrastrukturą kolejową, zaangażowana finansowo i organizacyjnie w rewitalizację wrocławskich zabytków oraz wspieranie wrocławskiej kultury.

1996

Stanisław Mięgisz (1927–2017) – profesor biofizyki związany z wrocławskimi uczelniami, działacz opozycji antykomunistycznej, przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia I kadencji (1990–1994), inicjator m.in. opracowania Statutu Wrocławia i założenia Wrocławskiej Rady Nauki.

Andrzej Wiszniewski – inżynier elektryk i nauczyciel akademicki, działacz opozycji antykomunistycznej, profesor i rektor Politechniki Wrocławskiej (1990–1996), minister nauki (1999–2001), przewodniczący Komitetu Badań Naukowych (1997–2001).

Zespół Rozgłośni Polskiego Radia we Wrocławiu – zespół dziennikarzy i techników przygotowujących od 1946 roku programy prezentujące życie, historię i kulturę Wrocławia, wpływające na konsolidację różnych środowisk miejskich oraz promujące Wrocław, szczególnie w ramach nadawanego od 1992 roku programu miejskiego.

1997

Wojciech Dzieduszynski (1912–2008) – aktor, śpiewak, dyrygent, dziennikarz, autor tekstów kabaretowych, działacz kulturalny, recenzent muzyczny i teatralny oraz inżynier, zaangażowany m.in. w uruchomienie zakładów młynarskich oraz młyna „Maria” we Wrocławiu, a także powstanie Operetki Dolnośląskiej oraz wrocławskich szkół muzycznych I i II stopnia.

Jan Feliks Sarosiek (1929–2000) – botanik, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, dyrektor Instytutu Botaniki, zaangażowany w działalność na rzecz ekologii i ochrony przyrody.

Wydawnictwo Dolnośląskie – istniejące od 1986 roku wydawnictwo działające na rzecz kultury i promocji Wrocławia i Dolnego Śląska, wydające wiele publikacji ważnych dla miasta, jak np. *Encyklopedię Wrocławia*, *Dziedzictwo wieków* oraz trzypięciową *Historię Wrocławia*.

1998

Marek Rostecki – wrocławski aktor i menedżer teatralny, w latach 1984–1990 zastępca dyrektora Operetki Wrocławskiej, a w latach 1991–2002 dyrektor naczelny i artystyczny Teatru Muzycznego we Wrocławiu, za którego kadencji profil teatru został poszerzony o koncerty, rewie i musicale.

Tadeusz Zipser – architekt i urbanista, członek SARP, profesor Politechniki Wrocławskiej i jej rektor w 1981 roku usunięty ze stanowiska w czasie stanu wojennego za działalność opozycyjną. Pod jego kierunkiem opracowana została strategia urbanistyczna Wrocławia.

Zespół architektów: Waław Hryniewicz, Wojciech Jarząbek, Jan Matkowski – wrocławscy architekci, którzy nadali architekturze Wrocławia nowoczesne oblicze, projektując obiekty nawiązujące m.in. do gotyku i neogotyku, np. kościół Matki Bożej Królowej Pokoju na Popowicach.

1999

Janina Bogusławska-Jaworska (1930–2002) – lekarz pediatria, profesor nauk medycznych, specjalistka w dziedzinie hematologii i onkologii dziecięcej, dzięki której w 1973 roku powstał we Wrocławiu największy wówczas w Polsce ośrodek hematologii i onkologii dziecięcej.

Maciej Łagiewski – prawnik i historyk, wieloletni dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia, dzięki któremu odrestaurowano i udostępniono do zwiedzania Stary Cmentarz Żydowski przy ul. Ślężnej we Wrocławiu.

Kabaret „Elita” – kabaret założony we Wrocławiu w 1969 roku przez trzech studentów Politechniki Wrocławskiej: Tadeusza Drodę, Jana Kaczmarka i Jerzego Skoczylasa we współpracy z Romanem Gierczakiem oraz Włodzimierzem Plaskotą. Po odejściu Gierczaka i Drodzy do kabaretu dołączyli Leszek Niedzielski i Stanisław Szcl. Kabaret znany jest m.in. ze swoich satyrycznych programów, takich jak „Studio 202” nadawane od lat 70. XX wieku we wrocławskiej rozgłośni Polskiego Radia.

2000

Stefan Arczyński (1916–2022) – związany z Wrocławiem od 1950 roku fotograf, który na setkach tysięcy fotografii uwiecznił powojenny Wrocław i Dolny Śląsk wraz z ich zabawką i współczesną architekturą oraz codziennym życiem.

Sylwester Chęciński (1930–2021) – scenarzysta i reżyser filmowy, nazywany „malarzem polskich charakterów”, który wiele ze swoich kultowych filmów – na czele z sagą o losach rodzin Karguli i Pawlaków – zrealizował we wrocławskiej Wytwórni Filmów Fabularnych.

Jan Miodek – językoznawca, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i wieloletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, znany m.in. z popularnych programów telewizyjnych „Ojczyzna polszczyzna” i „Słownik polsko@polski”.

„Odra” – od 1958 roku tygodnik społeczno-kulturalny, od 1961 roku istniejący jako miesięcznik, wydawany przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. W latach 70. XX wieku pismo zaskarbiło sobie uznanie odkrywaniem „białych plam” dziejów najnowszych, niejednokrotnie walcząc z cenzurą, obecnie kontynuuje zainteresowanie różnymi meandrami historii i kultury.

===== 2001 =====

Maria Heckt i August Wilhelm Heckt (1934–2023) – współinicjatorzy powołania Dortmundzko-Wrocławskiej Fundacji Partnerstwa Międzyparafialnego im. św. Jadwigi, która formalnie powstała w 1991 roku. Przez cztery kadencje (1991–2003) zasiadali w jej prezydium, organizując liczne akcje oraz stałą działalność fundacji.

Renata Mauer-Różańska – mistrzyni olimpijska i medalistka mistrzostw świata w strzelectwie z karabinu pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw, przez wiele lat zawodniczka WKS Śląsk Wrocław, radna Rady Miejskiej Wrocławia VI i VII kadencji (2010–2018).

Ewa Szumańska-Szmorlińska (1921–2011) – związana z Wrocławiem pisarka, reportażystka, scenarzystka filmowa, autorka popularnych słuchowisk radiowych i satyryczka; żołnierka Armii Krajowej i uczestniczka powstania warszawskiego, w latach 80. XX wieku zaangażowana w działalność opozycyjną.

„Notatnik Teatralny” – ukazujące się od 1991 roku i wydawane przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu pismo poświęcone polskiemu teatrowi współczesnemu, w którym ważne miejsce zajmują teksty teatralnych praktyków, a także dokumenty pracy scenicznej.

===== 2002 =====

Hans Hallgren – związany z Wrocławiem od 1991 roku długoletni prezes zarządu i dyrektor generalny szwedzkiej firmy DeLaval Operations, która od początku istnienia prowadziła działalność na rzecz edukacji hodowców zwierząt w Polsce oraz wspomagała realizowane we Wrocławiu rozmaite akcje charytatywne i wspierała młodych wrocławskich twórców.

Czesław Hernas (1928–2003) – filolog polski i folklorysta, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, długoletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej UW, redaktor wielu czasopism, współzałożyciel Wszechnicy NSZZ „Solidarność” zaangażowany w działalność opozycyjną, wspierający ruchy niezależne i twórców drugiego obiegu kultury.

Leon Kieres – prawnik i samorządowiec, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, radny Rady Miejskiej

Wrocławia I i II kadencji, prezes Instytutu Pamięci Narodowej (2000–2005), przewodniczący sejmiku dolnośląskiego (2006–2007), senator IV i VII kadencji, sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku.

Bogdan Ludkowski – wrocławski przedsiębiorca, społecznik i działacz sportowy, związany m.in. z Przedsiębiorstwem Projektowania i Realizacji Budownictwa „Intakus” oraz klubami sportowymi Śląsk Wrocław i Polar Wrocław, zaangażowany w działalność charytatywną i sponsorowanie imprez sportowych.

Uniwersytet Wrocławski – najstarsza wrocławska szkoła wyższa, której początki sięgają 1702 roku, gdy powstała jako dwuwydziałowy Uniwersytet Leopoldyński. Mająca po wojnie miastotwórczy charakter uczelnia rozpoczęła działalność już w listopadzie 1945 roku, odgrywając kluczową rolę w odbudowie Wrocławia. Obecnie należy do czołówki polskich uniwersytetów i ma status uczelni badawczej.

2003

Jan Chorostkowski – wrocławski przedsiębiorca, działacz społeczny i samorządowy, inicjator budownictwa czynszowego we Wrocławiu, właściciel i prezes firmy Dach-Bud, od wielu lat czynnie zaangażowany w działalność charytatywną na rzecz szerokiego gremium instytucji, organizacji i osób fizycznych. Od 1999 roku konsul honorowy Republiki Bułgarii.

Jan Kaczmarek (1945–2007) – satyryk, piosenkarz i autor ponad 200 tekstów piosenek, felietonista oraz dziennikarz radiowy przez wiele lat związany z wrocławską rozgłośnią Polskiego Radia, jeden z założycieli Kabaretu „Elita”.

Wanda Toboła – starsza położna we wrocławskim Centrum Ginekologiczno-Położniczym przy pl. Hirsfelda oraz w Szpitalu Specjalistycznym im. Falkiewicza na Brochowie, która w czasie ponad 30-letniej pracy zawodowej z ogromnym zaangażowaniem i poświęceniem opiekowała się matkami i nowo narodzonymi dziećmi, wspierając także rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji.

Dzielnica Wzajemnego Szacunku – unikatowa na skalę Polski i Europy dzielnica, w której w odległości ok. 300 m od siebie znajdują się: kościół ewangelicko-augsburski, kościół rzymskokatolicki, cerkiew prawosławna oraz synagoga należąca do Gminy Żydowskiej. Od 1995 roku cztery wspólnoty wyznaniowe współpracują ze sobą, realizując wiele przedsięwzięć artystycznych, edukacyjnych i społecznych. W 2005 roku powołano Fundację „Dzielnica Wzajemnego Szacunku Czterech Wyznań”.

2004

Paweł Jarodzki (1958–2021) – wrocławski malarz i rysownik, profesor związany z Akademią Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, autor podręczników i komiksów dla dzieci, w latach 80. XX wieku lider grupy artystycznej „LuXuS”, wieloletni kurator BWA Awangarda we Wrocławiu.

Henryk Rossa – wrocławski adwokat specjalizujący się w prawie karnym, zaangażowany w działalność opozycyjną, słynny obrońca w procesach politycznych prowadzonych w okresie stanu wojennego przeciwko przywódcom dolnośląskiej „Solidarności”, dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej we Wrocławiu (2001–2007).

Wojciech Wrzesiński (1934–2013) – historyk, specjalista w zakresie dziejów Polski i powszechnych XIX i XX wieku,

profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (1990–1995), prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego (1997–2003).

Wydział Aktorski Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego (obecnie Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego) w Krakowie, filia we Wrocławiu – istniejący od 1979 roku i dysponujący dużą autonomią wydział, który czynnie włącza się w realizację wrocławskich wydarzeń kulturalnych. Jego kadre pedagogiczną stanowią m.in. aktorzy, reżyserzy i inne osoby związane z wrocławskimi teatrami.

=====2005=====

Janusz Degler – literaturoznawca, teatrolog, historyk literatury i teatru, witkacolog, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, prorektor wrocławskiej filii PWST (obecnie AST) w Krakowie (1979–1987). W Muzeum Teatru od 2016 roku działa Gabinet prof. Deglera, w którym raz w tygodniu profesor prowadzi konsultacje.

ks. Stanisław Orzechowski „Orzech” (1939–2021) – związany z parafią pw. św. Wawrzyńca we Wrocławiu prałat, duszpasterz świata pracy diecezji wrocławskiej, aktywnie wspierający działaczy opozycji antykomunistycznej, kapelan wrocławskiej „Solidarności”, organizator pieszych pielgrzymek, duszpasterz akademicki DA „Wawrzyny”.

Dolnośląska Izba Gospodarcza – istniejąca od 1990 roku autonomiczna organizacja samorządu gospodarczego, reprezentująca interesy zrzeszonych w niej podmiotów wobec władz centralnych i regionalnych. W czasie trzech

dekad istnienia istotnie zasłużyła się dla ochrony i rozwoju gospodarki Wrocławia.

Parafia pw. św. Elżbiety przy ul. Grabiszyńskiej oraz parafia pw. św. Antoniego przy al. Kasprowicza – parafie szczególnie mocno zaangażowane od wielu lat w działalność charytatywną, a w czasie stanu wojennego w pomoc osobom prześladowanym za działalność opozycyjną.

=====2006=====

René Engel – Szwajcar, tłumacz przysięgły języka polskiego, w latach 80. XX wieku zaangażowany w pomoc wrocławskim rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, w czasie stanu wojennego organizator wielu transportów z darami dla wrocławian, a także zimowego wypożyczalni dla wrocławskich dzieci.

Ryszard Lackner (1946–2006) – generał dywizji Wojska Polskiego, rektor-komendant Wyższej Szkoły Oficerskiej (obecnie Akademia Wojsk Lądowych) im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu (1991–2002), dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego (2004–2005), zaangażowany w sprawy społeczne Wrocławia.

Walentyna Krystyna Wnuk – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki specjalizująca się w andragogice, wieloletnia kierownik Uniwersytetu Trzeciego Wieku na Uniwersytecie Wrocławskim, promotorka aktywnego i kreatywnego życia ludzi starszych, inicjatorka wielu przedsięwzięć skierowanych do emerytów.

Konwent oo. Bonifratrów prowadzący hospicjum przy ul. Poświęckiej – konwent prowadzący Bonifraterskie Cen-

trum Stacjonarnej Opieki Hospicyjnej, założone w 2000 roku przez Kurię Prowincjonalną Zakonu Bonifratrów jako Hospicjum Domowe przy Dolnośląskim Centrum Onkologicznym we Wrocławiu. Hospicjum zapewnia profesjonalną holistyczną opiekę nad ludźmi w terminalnej fazie choroby nowotworowej, otaczając opieką także rodziny chorych.

Departament la Vienne – wpływowy ośrodek polityczny i innowacyjny w środkowo-zachodniej Francji, z którym Wrocław współpracuje od 1990 roku w zakresie m.in. kultury, edukacji, sportu, turystyki oraz administracji samorządowej.

2007

Józef Dudek (1939–2008) – matematyk, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, organizator odbywających się od 1996 roku cotygodniowych słynnych spotkań „Salon Profesora Dudka”, podczas których poruszano tematy z zakresu nauki, kultury, życia społecznego i intelektualnego.

Natalia Lach-Lachowicz (1937–2022) – związana z Wrocławiem od połowy lat 50. XX wieku artystka intermedialna oraz konceptualistka, działająca pod pseudonimem artystycznym „Natalia LL”, zajmująca się m.in. grafiką i malarstwem, performance, filmem eksperymentalnym, wideo, fotografią i rzeźbą.

Kornel Morawiecki (1941–2019) – fizyk, nauczyciel akademicki związany z Uniwersytetem Wrocławskim oraz Politechniką Wrocławską, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, założyciel i przewodniczący Solidarności Walczącej, polityk, poseł i marszałek senior sejmiku VIII kadencji.

Arcybiskupi Komitet Charytatywny – niezależna inicjatywa społeczna zawiązana we Wrocławiu w 1982 roku

po wprowadzeniu stanu wojennego pod patronatem ówczesnego metropolity wrocławskiego apb. Henryka Gulbinowicza, prowadząca na wielką skalę pomoc osobom represjonowanym. W kilkunastu sekcjach Komitetu działało ponad 200 osób, swoją pomocą obejmując cały Dolny Śląsk. Funkcjonujący do 2007 roku Komitet uznawany jest za jeden z filarów wrocławskiego społeczeństwa obywatelskiego.

Teatr Pieśń Kozła – założony we Wrocławiu w 1996 roku przez Grzegorza Brała i Annę Zubrzycką. Obecnie uchodzi za jeden z najbardziej nowatorskich zespołów europejskich.

2008

Jerzy Czernik (1938–2010) – lekarz, chirurg dziecięcy, profesor związany z Akademią Medyczną we Wrocławiu i rektor tej uczelni (1993–1999), twórca pierwszego we Wrocławiu Oddziału Intensywnej Terapii Noworodka, do 2008 roku konsultant krajowy z dziedziny chirurgii dziecięcej, prezes Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych.

Tadeusz Krasoń (1941–2022) – długoletni prezes Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, zrzeszającego stowarzyszenia działające w sferze zadań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych, realizujący pionierskie programy aktywizujące niepełnosprawnych oraz wykorzystujące ich możliwości i potencjał.

Józef Łukaszewicz (1927–2013) – matematyk, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni w okresie stanu wojennego, jeden z założycieli wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej, w okresie II wojny światowej żołnierz Armii Krajowej.

Jan Ślęk (1928–2022) – dyrygent, założyciel „Sinfoniety Wrocławskiej” oraz Orkiestry Kameralnej Uniwersytetu Wrocławskiego, organizator corocznego Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Wiedeńskiej we Wrocławiu promującego utalentowanych śpiewaków i instrumentalistów, współpracownik m.in. Opery i Operetki we Wrocławiu.

Alicja Zawisza (1926–2012) – historyk, współzałożycielka Towarzystwa Miłośników Wrocławia, długoletnia opiekunka i dokumentalistka życia dawnej Polonii wrocławskiej, autorka wielu prac naukowych oraz wystaw związanych z przedwojennym życiem Polaków we Wrocławiu.

2009

Andrzej Nabzyk – lekarz ortopeda Lotniczego Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, instruktor ratownictwa i pierwszej pomocy medycznej, posiadający uprawnienia międzynarodowe, współorganizator Mistrzostw Polski w Ratownictwie Medycznym i Drogowym, mistrz świata w ratownictwie medycznym, radny Rady Miejskiej Wrocławia VII kadencji.

Romuald Siepsiak – inżynier budownictwa, działacz „Solidarności”, popularyzator idei demokratycznego samorządu lokalnego i pierwszy delegat pełnomocnika rządu ds. reformy samorządu terytorialnego w byłym województwie wrocławskim, po 1990 roku pracownik wrocławskich jednostek samorządu terytorialnego.

Stanisław Wysocki – związany z Wrocławiem rzeźbiarz, odlewnik, autor wielu rzeźb zdobiących przestrzeń miejską Wrocławia, m.in. *Powodzianki*, *Murzyna*, *Pływaczki*, *Krzyża Sybirackiego* i pomnika Jana Pawła II (przy kościele pw. św. Maurycego).

Bronisław Zathey – geograf, nauczyciel, przewodnik miejski, terenowy i sudecki, popularyzator turystyki kwalifikowanej, krajoznawstwa i ochrony przyrody, instruktor m.in. społecznej opieki nad zabytkami. Należy do grona najbardziej zasłużonych działaczy społecznych Oddziału Wrocławskiego PTTK, inicjator i organizator wielu imprez turystycznych we Wrocławiu.

Związek Polaków na Białorusi – stowarzyszenie Polaków na Białorusi założone w 1990 roku, wywodzące się z istniejących na Grodzieńszczyźnie i w Mińsku stowarzyszeń kulturalno-oświatowych, walczące m.in. o prawa polskich obywateli na Białorusi.

2010

Karol Bal (1934–2022) – filozof związany z Uniwersytetem Wrocławskim, znawca klasycznej filozofii idealizmu niemieckiego i współczesnej filozofii niemieckiej, wiceprezydent Internationale Hegel-Gesellschaft (1992–2004).

Władysław Frasyniuk – polityk, przedsiębiorca, działacz opozycji w PRL, poseł na sejm I, II i III kadencji, przywódca dolnośląskiej „Solidarności” w walce z systemem komunistycznym.

Jerzy Bogdan Kos (1931–2018) – związany z Wrocławiem lekarz, specjalista chorób zakaźnych, publicysta, poeta i prozaik, przez wiele lat pracujący w służbie zdrowia powiatu trzebnickiego, autor i współautor m.in. wielu książek popularyzujących wiedzę o zdrowiu i chorobach.

Młodzieżowy Dom Kultury im. Kopernika (Centrum Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży) we Wrocławiu – istniejąca od 1950 roku i najstarsza na Dolnym Ślą-

sku placówka wychowania pozaszkolnego, będąca obecnie placówką samorządową, zajmującą się edukacją kulturalną dzieci i młodzieży, a także rozwijaniem zainteresowań i uzdolnień w dziedzinie wychowania estetycznego.

NSZZ „Solidarność” – Region Dolny Śląsk – dolnośląski oddział największego związku zawodowego w Polsce, powstałego na fali wydarzeń z Sierpnia '80, chroniący prawa pracownicze i będący ośrodkiem ruchu oporu przeciw rządowi Polski Ludowej.

2011

Anette Bußmann (1969–2011) – niemiecka śpiewaczka operowa, prawniczka, długoletnia konsul Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu, inicjatorka powołania Polsko-Niemieckiej Szkoły Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim, pomysłodawczyni oraz organizatorka inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych na rzecz zbliżenia polsko-niemieckiego.

Wiesława Drojeka – związana z Wrocławiem piosenkarka, solistka, współpracowniczka kabaretów i różnych wrocławskich instytucji artystycznych, znana m.in. z muzycznych audycji Radia Wrocław.

Bogusław Litwiniec (1931–2022) – fizyk, reżyser teatralny, działacz kulturalny, polityk, senator IV i V kadencji, organizator Międzynarodowego Festiwalu Teatru Otwartego we Wrocławiu (1967–1993), współzałożyciel studenckiego teatru „Kalambur”.

Wojciech Witkiewicz – profesor nauk medycznych, specjalista chirurg, angiochirurg i transplantolog, organizator i długoletni dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycz-

nego we Wrocławiu – Ośrodka Badawczo-Rozwojowego, twórca i ordynator Oddziału Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej, Transplantacyjnej, Onkologicznej i Chemioterapii.

Niezależne Zrzeszenie Studentów – Region Wrocławski – organizacja powstała tuż po wydarzeniach Sierpnia '80 jako nieformalny studencki odpowiednik NSZZ „Solidarność”, obecnie skupiająca uczelniane organizacje Zrzeszenia. Wywodzi się z niej wielu aktywnych obecnie wrocławskich polityków i działaczy samorządowych.

2012

Jan Biliszczuk – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk technicznych, inżynier budownictwa lądowego, ekspert w dziedzinie mostownictwa, autor lub współautor projektów wielu mostów i wiaduktów. Wraz z zespołem zaprojektował oraz sprawował nadzór nad realizacją mostu Rędzińskiego w ciągu Autostradowej Obwodnicy Wrocławia A8.

Ryszard Jadach – pediatra, anestezjolog, lekarz rodzinny, działacz społeczno-kulturalny, organizował Oddział Intensywnej Terapii w Klinice Onkologii i Hematologii Dziecięcej wrocławskiej Akademii Medycznej.

Włodzimierz Szomański (1948–2014) – muzyk, wokalista, kompozytor, pedagog i aranżer, założyciel i lider wrocławskiej grupy muzycznej Spirituals Singers Band.

Kazimierz Tumski (1931–2017) – pionier i współorganizator ruchu turystycznego we Wrocławiu, wieloletni propagator wiedzy krajoznawczej, współtwórca słynnego koła przewodników miejskich „Rzepiór”, organizator pierwszych Wrocławskich Dni Turystyki.

Dolnośląskie Towarzystwo Muzyczne – powstałe jako jedno z pierwszych towarzystw w powojennym Wrocławiu i wpisane do rejestru urzędowego miasta w 1946 roku pod numerem 1, zajmujące się działalnością oświatową, krzewieniem i rozwojem kultury muzycznej na terenie województwa dolnośląskiego.

=====2013=====

ks. abp Marian Gołębiewski (1937–2024) – duchowny katolicki, doktor habilitowany nauk teologicznych, biskup diecezjalny koszalińsko-kołobrzeski w latach 1996–2004, arcybiskup metropolita wrocławski w latach 2004–2013, arcybiskup senior archidiecezji wrocławskiej od 2013 roku.

Anna Hannowa (1925–2020) – teatrolog, dziennikarka, nauczyciel akademicki, organizatorka życia kulturalnego Wrocławia, autorka publikacji związanych z życiem teatralnym Wrocławia.

Mieczysław Łopatka – koszykarz i trener, czterokrotny olimpijczyk, multimedalista mistrzostw Polski i Europy, król strzelców, prezes Regionalnej Rady Olimpijskiej we Wrocławiu.

Janusz Sybis – piłkarz, wychowanek WKS Śląsk Wrocław, wielokrotny reprezentant Polski, znany z szybkości i znakomitego dryblingu, legenda piłkarskiego Śląska.

Teatr Arka – założony w 1992 roku przez Renatę Jasińską, Andrzeja Nowaka i Bogdana Michalewskiego zawodowy teatr integracyjny, będący jedynym w Polsce i jednym z niewielkich w Europie. Jego zespół tworzą absolwenci wyższych szkół artystycznych oraz adepci warsztatów teatralnych – osoby niepełnosprawne intelektualnie i ruchowo.

=====2014=====

ks. Adam Drwięga (1938–2018) – katolicki duchowny, protonotariusz apostolski, kanonik honorowy Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża, kapelan dolnośląski Państwowej Straży Pożarnej, duszpasterz rzemieślników oraz wieloletni proboszcz parafii katedralnej pw. św. Jana Chrzciciela.

Wanda Izdebska – s. Anotolia ze zgromadzenia Sióstr Maryi Niepokalanej, długoletnia dyrektor Domu Pomocy Społecznej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Objazdowej we Wrocławiu.

Roman Kołacz – lekarz weterynarii, zootechnik, profesor nauk rolniczych, wykładowca akademicki, rektor Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu w latach 2008–2016.

Wojciech Kazimierz Siwek (1944–2022) – jazzman, aktor, działacz kultury, założyciel wrocławskiego oddziału Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego.

Krzysztof Szwagrzyk – związany z Wrocławiem historyk, nauczyciel akademicki, badacz i propagator najnowszej historii Polski, wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej, pełniący obowiązki dyrektora Biura Poszukiwań i Identyfikacji, kierujący zespołem poszukiwań tajnych miejsc pochówku ofiar reżimu komunistycznego.

Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta – międzywydziałowa placówka Uniwersytetu Wrocławskiego powstała w 2002 roku jako wspólny projekt uczelni oraz Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD). Najważniejszym celem Centrum jest

inicjowanie, organizowanie oraz popularyzowanie problematyki niemieckiej i relacji polsko-niemieckich.

2015

Ewa Czermak (1957–2015) – długoletnia solistka Opery Wrocławskiej i profesor wokalistyki Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, inicjatorka różnorodnych przedsięwzięć artystycznych i działaczka wielu stowarzyszeń twórczych.

Adam Nowotarski (1932–2020) – inżynier, organizator przemysłu chemicznego we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku, wieloletni dyrektor wrocławskich zakładów Chemitex (Viscoplast).

Igor Salamon – przewodniczący Wrocławskiego Koła Związku Ukraińców w Polsce, aktywnie działający na rzecz propagowania kultury mniejszości ukraińskiej oraz porozumienia między mieszkającymi na Dolnym Śląsku grupami etnicznymi.

Józef Zapędzki (1929–2022) – podpułkownik Wojska Polskiego, strzelec sportowy, pierwszy w historii wrocławskiego sportu złoty medalista olimpijski, dwukrotny mistrz olimpijski w strzelaniu z pistoletu szybkostrzelnego.

Klub Ludzi ze Znakiem „P” – istniejąca od 1969 roku sekcja historyczna Towarzystwa Miłośników Wrocławia, skupiająca byłych polskich robotników przymusowych osadzonych w czasie II wojny światowej we Wrocławiu oraz zajmująca się utrwalaniem pamięci o nich i ich przeżyciach. Z inicjatywy Klubu we Wrocławiu powstało wiele miejsc pamięci.

2016

Elżbieta i Stanisław Klimkowie – wydawcy, założyciele wydawnictwa Via Nova – oficyny wydawniczej obecnej na rynku w latach 1990–2022 i specjalizującej się w publikacjach poświęconych stolicy Dolnego Śląska.

br. Jerzy Adam Marszałkowicz (1931–2019) – duchowny katolicki, inicjator i współzałożyciel Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, bibliotekarz, anglista, furtian.

Zofia Teliga-Mertens (1926–2022) – agronom, działaczka społeczna i charytatywna, jako sybiraczka od wielu lat zaangażowana w repatriację polskich rodzin z Kazachstanu. Dama Orderu Orła Białego.

Krzysztof Wronecki – lekarz i profesor związany z Uniwersytetem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, specjalista w zakresie chirurgii dziecięcej i kardiologii, współtwórca Oddziału Kardiologii Dziecięcej w Dolnośląskim Centrum Chorób Serca.

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu – szkoła wyższa powstała w 1946 roku jako Studium Wychowania Fizycznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Wrocławskiego, w 1950 roku przekształcona w samodzielną Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego. Jest jedną z najwyższych cenionych uczelni tego typu w Polsce.

2017

Adam Domanasiewicz – związany z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu lekarz chirurg, replantolog, współautor pierwszych polskich przeszczepów ręki, autor wielu replantacji

oraz nowatorskich zabiegów z zakresu chirurgii ręki i chirurgii rekonstrukcyjnej.

Jacek Kopyś – związany z kilkoma placówkami medycznymi chirurg ortopeda, specjalista w dziedzinie rehabilitacji medycznej oraz ortopedii i traumatologii, twórca zespołu wykonującego m.in. zabiegi alloplastyki pierwotnej i rewizji stawów biodrowych oraz kolanowych.

Leszek Możdżer – wrocławski kompozytor, pianista jazzowy i producent muzyczny, twórca muzyki filmowej, uznawany za jednego z najwybitniejszych polskich muzyków jazzowych. Jako pierwszy Polak pełnił funkcję przewodniczącego jury międzynarodowego konkursu pianistycznego Montreux Jazz Piano Competition.

Elżbieta Magdalena Salamon – współzałożycielka i przewodnicząca działającego od 1991 roku Stowarzyszenia Amazonek „Femina-Fenix”, prowadzącego aktywną działalność społeczną, rehabilitacyjną i psychologiczną dla chorych na nowotwory złośliwe, zwłaszcza kobiet chorych na raka piersi i po zabiegu mastektomii.

Wojskowy Klub Sportowy „Śląsk” – założony w 1947 roku jeden z największych wielosekcyjnych klubów sportowych w Polsce, zawsze kojarzony z Wrocławiem. Wywodzą się z niego medaliści igrzysk olimpijskich oraz mistrzostw świata i Europy.

===== 2018 =====

Bogusław Klimsa – muzyk, dziennikarz, kompozytor muzyki teatralnej i piosenek, reżyser telewizyjny, twórca programów kabaretowych i estradowych, autor opracowań

muzycznych wielu spektakli w różnych teatrach w Polsce i Europie.

Ewa Kobel – nauczycielka historii i długoletnia wicedyrektor XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu, popularyzatorka wiedzy o Wrocławiu i Dolnym Śląsku, autorka licznych projektów edukacyjnych, wystaw i publikacji.

Bogdan Łazarkiewicz – lekarz, profesor nauk medycznych specjalizujący się w chirurgii ogólnej, prorektor (1978–1984) i rektor (1987–1990) Akademii Medycznej we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu), prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Chirurgów Polskich (1989–1991).

Tomasz Skrzypek (1967–2019) – sportowiec i szkolenowiec, pierwszy zawodowy mistrz Polski w kick-boxingu i od 1997 roku trener kadry Polski w kick-boxingu, współzałożyciel klubu Fighter Wrocław.

Maria Woś – pochodząca ze Lwowa dziennikarka radio-wa, od ponad sześćdziesięciu lat związana z Polskim Radiem Wrocław, w latach 80. XX wieku działaczka opozycji antykomunistycznej.

Klub Honorowych Dawców Krwi PCK Polar Whirlpool – jeden z najstarszych i najprężniej działających klubów Wrocławia, jego członkowie w ciągu 45 lat działalności Klubu oddali ok. 12 tys. litrów krwi.

===== 2019 =====

Paweł Banaś – profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, historyk sztuki, kulturoznawca, twórca działu

sztuki współczesnej w Muzeum Narodowym we Wrocławiu, nauczyciel akademicki, kurator wystaw oraz kolekcjoner.

Józef Kazimierz Jagielski (1934–2021) – lekarz, profesor związany z Uniwersyteciem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, współtwórca ośrodka elektrokardiologii oraz badań genetycznych we Wrocławiu.

Andrzej Kübler – lekarz, profesor związany z Uniwersyteciem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, wieloletni kierownik Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. Jana Mikulicza-Radeckiego.

Andrzej Maria Turkiewicz – działacz społeczny i wolontariusz, od wielu lat aktywnie działający na rzecz mieszkańców Wrocławia.

Regionalna Rada Olimpijska we Wrocławiu – działające od czerwca 1994 roku stowarzyszenie kultury fizycznej zrzeszające przede wszystkim olimpijczyków, którzy reprezentowali Dolny Śląsk podczas letnich i zimowych igrzysk olimpijskich.

Wrocławski oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego im. Joachima Lelewela – oddział istniejący od 1949 roku i prowadzący aktywną działalność naukowo-badawczą, edukacyjną, wydawniczą, kolekcjonerską i popularyzatorską.

2020

Alicja Chybicka – profesor nauk medycznych, lekarz, długoletnia kierownik Kliniki Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej we Wrocławiu.

Bogusław Danielewski – aktor, śpiewak operowy i operetkowy, realizator przedstawień dramatycznych, operowych i filmowych, ze scenami wrocławskimi związany od 1952 roku.

Marcin Drąg – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk chemicznych specjalizujący się w chemii biologicznej i medycznej, twórca nowoczesnego i unikalnego na skalę światową Laboratorium Obrazowania. Zajmuje się m.in. badaniami, które otworzyły nowe perspektywy w walce z koronawirusem.

Piotr Szyber (1948–2020) – profesor nauk medycznych, chirurg transplantolog, wieloletni kierownik Kliniki Chirurgii Naczyniowej, Ogólnej i Transplantacyjnej w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu.

Wrocławskie Stowarzyszenie Fortyfikacyjne – stowarzyszenie promujące wiedzę o dziedzictwie wrocławskiej architektury militarnej i ratujące przed postępującą dewastacją militarne obiekty na terenie Wrocławia i okolic.

2021

Anna Kraucz Miękus – neurologopeda od blisko 20 lat kierująca Fundacją „Opieka i Troska”, która zajmuje się całonocnym wsparciem środowiskowym dla osób z doświadczeniem choroby psychicznej.

Tadeusz Pawłowski – piłkarz WKS Śląsk Wrocław, w latach 70. XX wieku reprezentant Polski w piłce nożnej, trener oraz działacz piłkarski, wychowawca młodych adeptów futbolu.

Kinga Preis – aktorka teatralna i filmowa, związana m.in. z Teatrem Polskim we Wrocławiu, ambasadorka Fundacji Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci.

Fundacja Ogólnopolski Strajk Kobiet z siedzibą we Wrocławiu – ruch społeczny, którego celem jest obrona przestrzegania praw kobiet w Polsce i na świecie, a także obrona demokracji i zasad praworządności.

Fundacja „Promyk Słońca” – istniejąca od 1990 roku i prowadząca we Wrocławiu kilkanaście placówek organizacja wspierająca dzieci z wyzwaniami rozwojowymi, zagrożone niepełnosprawnością, z trudnościami w uczeniu się oraz ich rodziny.

2022

Adam Komar – prezes i jeden z założycieli wrocławskiej Fundacji „Potrafię Pomóc”, prowadzącej Ośrodek dla Wyjątkowych Dzieci oraz pierwsze w Polsce Centrum Diagnostyczno-Terapeutyczne Chorób Rzadkich, przedsiębiorca zajmujący się inwestycjami w dziedzinie wentylacji i klimatyzacji.

Lech Stefan – matematyk, działacz opozycji w okresie PRL, twórca niezależnego klubu dyskusyjnego „Spotkanie i dialog”, jeden z liderów antykomunistycznego podziemia we Wrocławiu.

Andrzej Ziemiański – pisarz, autor literatury fantasy i science fiction, współtwórca pierwszego w Polsce czasopisma internetowego poświęconego fantasy, wielokrotnie wyróżniany i nagradzany, uchodzący obecnie za jednego z najpopularniejszych polskich autorów tego gatunku. Inżynier architekt ze stopniem doktora.

Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowska Fundacja im. św. Jadwigi – powstała w 1971 roku z inicjatywy niemieckiego koła Bensberger Kreis, zrzeszającego niemiecki Kościół katolicki i ewangelicki oraz przedstawicieli wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. W latach późniejszych w prace fundacji włączyli się przedstawiciele Lwowa. Po agresji militarnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę Fundacja zorganizowała bezprecedensową pod względem skali pomoc materialną dla mieszkańców Ukrainy.

Fundacja Ukraina – istniejąca od 2013 roku prężnie działająca organizacja pozarządowa, której misją jest realizacja wartościowych inicjatyw i projektów międzykulturowych. Fundacja powstała z inicjatywy konsula honorowego Ukrainy we Wrocławiu, Grzegorza Dzika.

2023

Małgorzata Gorący – antropolog, współzałożycielka i prezes Stowarzyszenia „Ostoja” na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami, udzielającego wsparcia w zakresie m.in. rehabilitacji, terapii, edukacji, wychowania, a także zatrudnienia.

Maciej Jacyna – koszykarz, trener i prezes wrocławskiego Klubu Sportowego Niesłyszących „Świt”, w którym w 2004 roku rozpoczął swoją karierę sportową. W latach 2010–2015 zawodnik koszykarskiej kadry narodowej mężczyzn niesłyszących.

Dariusz Patkowski – profesor nauk medycznych, specjalista chirurgii i urologii dziecięcej, kierownik Katedry i Kliniki Chirurgii i Urologii Dziecięcej Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, członek Dolnośląskiej

Izby Lekarskiej, międzynarodowy autorytet w dziedzinie chirurgii endoskopowej u dzieci.

Fundacja Onkologika – od 2010 roku prowadzi działalność profilaktyczno-edukacyjną związaną z chorobami onkologicznymi.

Fundacja Serce Polski – powstała w 2013 roku fundacja, działająca w holenderskiej Bredzie, od początku swego istnienia wspiera polsko-holenderskie przedsięwzięcia, promując w Holandii polską tradycję i historię.

2024

Fundacja „Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci” – organizacja świadcząca opiekę paliatywną, psychologiczną i wytchnieniową dla nieuleczalnie chorych dzieci i ich rodzin.

Leokadia Wieczorek – działaczka społeczna, członek zarządu Towarzystwa Miłośników Wrocławia, prezes wro-

clawskiego oddziału Stowarzyszenia Represjonowanych przez III Rzeszę.

Agata Zubel-Moc – profesor sztuk muzycznych, światowej sławy kompozytorka i wokalistka o niestandardowej skali głosu, pedagog.

Arkadiusz Zając – komendant Harcerskiego Klubu Łączności „RadioAktywni”, społecznik, krótkofalowiec, organizator zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, podczas których prezentuje zagadnienia związane z komunikacją radiową.

Stowarzyszenie Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych (Stowarzyszenie „Niezlomni”) – organizacja pożytku publicznego, która wspiera byłych opozycjonistów i osoby represjonowane w PRL, promuje patriotyzm oraz dokumentuje historię walki o niepodległość Polski.

LAUREACI

**NAGRODY
PREZYDENTA WROCŁAWIA**

1992–2024

1992

Józef Cynar (1932–1996) – właściciel zakładu organmistrzowskiego we Wrocławiu, czołowy budowniczy, rekonstruktor oraz renowator organów w kraju i na świecie. Odbudował wiele instrumentów organowych w zniszczonych parafiach na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska po II wojnie światowej.

Krzysztof Pelech – wrocławski gitarzysta klasyczny, wykładowca Akademii Muzycznej we Wrocławiu i w Bydgoszczy, pomysłodawca wielu inicjatyw, m.in. międzynarodowego festiwalu Gitara+ odbywającego się od 1998 roku.

Igor Przegrodzki (1926–2009) – aktor, reżyser, artysta filmowy i teatralny przez lata związany z wrocławskim Teatrem Polskim. Pedagog i wykładowca na Akademii Muzycznej we Wrocławiu, rektor PWST w Krakowie.

Tadeusz Różewicz (1921–2014) – poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta, od 1968 roku aż do śmierci związany z Wrocławiem, wielokrotnie nominowany do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, jego dzieła przetłumaczono na około 50 języków.

„Odra” – istniejący od 1961 roku miesięcznik (od 1958 roku jako tygodnik) społeczno-kulturalny wydawany przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. W latach 70. XX wieku pismo zaskarbiło sobie uznanie odkrywaniem „białych plam” najnowszej historii, niejednokrotnie walcząc z cenzurą; obecnie kontynuuje zainteresowanie różnymi meandrami historii i kultury.

Orkiestra Kameralna „Leopoldinum” – 15-osobowa Wrocławska Orkiestra Kameralna powstała w 1978 roku

z inicjatywy m.in. Tadeusza Strugały, jej wieloletniego i pierwszego dyrektora. Pierwszy koncert odbył się w kwietniu 1979 roku.

1993

ks. Franciszek Glód – uczony, duchowny katolicki, proboszcz parafii św. Elżbiety we Wrocławiu (1977–2014). W stanie wojennym wspomagał działaczy opozycji, internowanych i ich rodziny. Inicjator wielu przedsięwzięć charytatywnych skierowanych do osób bezdomnych i ubogich oraz ludzi starszych.

Mariusz Hermansdorfer (1940–2018) – historyk sztuki, krytyk i popularyzator sztuki współczesnej, dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu (1983–2013), które gruntownie zmodernizował, czyniąc je prężną i liczącą się w Polsce instytucją.

„Notatnik Teatralny” – ukazujące się od 1991 roku i wydawane przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu pismo poświęcone polskiemu teatrowi współczesnemu, w którym ważne miejsce zajmują teksty teatralnych praktyków, a także dokumenty pracy scenicznej.

Teatr Polski – założony w 1949 roku jako Państwowy Teatr Dolnośląski we Wrocławiu (obecna nazwa od 1969 roku). Jest jedną z najważniejszych instytucji kulturalno-artystycznych we Wrocławiu.

1994

Tadeusz Strugała – wybitny kompozytor, wykładowca Akademii Muzycznej we Wrocławiu, dyrygent, dyrektor artystyczny i naczelny licznych orkiestr, m.in. Filharmonii Wrocławskiej.

Jerzy Woźniak (1923–2012) – lekarz pulmonolog, żołnierz Armii Krajowej, działacz opozycji antykomunistycznej, wieloletni prezes Zarządu Okręgu Dolnośląskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

Teatr Lalek – wrocławska instytucja kultury powstała w 1946 roku z siedzibą w gmachu dawnej resursy kupieckiej przy pl. Teatralnym 4, której misją jest działalność artystyczna, społeczna i edukacyjna.

Wydawnictwo Dolnośląskie – istniejące od 1986 roku wydawnictwo działające na rzecz kultury i promocji Wrocławia i Dolnego Śląska, wydające wiele publikacji ważnych dla miasta, jak np. *Encyklopedię Wrocławia*, *Dziedzictwo wieków* oraz trzymtomową *Historię Wrocławia*.

===== 1995 =====

Adolf Juzwenko – historyk, doktor nauk humanistycznych, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, od 1990 roku dyrektor Biblioteki Ossolineum, a następnie do 2022 roku dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Jan Jakub Kolski – związany z Wrocławiem profesor sztuki, reżyser, operator i producent filmów dokumentalnych, fabularnych, sztuk teatralnych, utworów literackich i muzycznych.

„Format” – istniejące od 1991 roku pismo artystyczne poświęcone aktualnym tendencjom w sztuce współczesnej, wydawane przez Akademię Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego (obecnie Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego) w Krakowie, filia we Wrocławiu – utworzona w 1972 roku wrocławska filia krakowskiej uczelni, założona na bazie Studium Aktorskiego Teatrów Lalkowych działającego od 1967 roku w państwowym Teatrze Lalek „Chochlik”.

Związek Polskich Artystów Plastyków – założone ponad sto lat temu krajowe stowarzyszenie zrzeszające ponad siedem tysięcy twórców sztuk wizualnych. Niezmiennie siedziba wrocławskiego okręgu ZPAP mieści się przy wrocławskich Jatkach, gdzie pod egidą Związku funkcjonują od 1946 roku galerie plastyczne.

===== 1996 =====

Arkadiusz Koniecki – koszykarz i trener koszykówki, trener licznych klubów sportowych oraz reprezentacji Polski mężczyzn i kobiet, a także Śląska Wrocław (1986–1989, 1994–1996), z którym w 1978 i 1996 roku zdobył mistrzostwo Polski.

Wojciech Kościelniak – aktor, reżyser teatralny, pedagog, związany m.in. z Teatrem Muzycznym w Jeleniej Górze oraz Teatrem Polskim we Wrocławiu, dyrektor artystyczny i naczelny Operetki oraz Teatru Muzycznego Capitol (2001–2004).

Janusz Zaleski – pracownik naukowy Politechniki Wrocławskiej, specjalizujący się w gospodarce wodnej, pełniący wiele funkcji rządowych i ministerialnych, m.in. wojewody wrocławskiego (1992–1998).

Jacek Weksler – reżyser teatralny i menedżer kultury, od lat 70. XX wieku związany z Teatrem Współczesnym we Wrocławiu, w latach 80. XX wieku założył Teatr Wędrujący, pełnił liczne funkcje, m.in. dyrektora Teatru Polskiego we Wrocławiu (1990–2000).

1997

Renata Mauer-Różańska – mistrzyni olimpijska i medalistka mistrzostw świata w strzelectwie z karabinu pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw, przez wiele lat zawodniczka WKS Śląsk Wrocław, radna Rady Miejskiej Wrocławia VI i VII kadencji (2010–2018).

Marcin Płaza (1972–2019) – kompozytor, pianista i niezależny producent muzyczny, współpracownik wrocławskich teatrów, uczestnik Przeglądów Piosenki Aktorskiej.

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego – drugi najstarszy na obecnych ziemiach polskich ogród botaniczny, założony w 1811 roku w miejscu dawnych fortyfikacji miejskich przy nowo utworzonym pruskim uniwersytecie państwowym we Wrocławiu.

Wydział Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego – utworzony w 1995 roku na bazie Instytutu Chemii kierowanego przez prof. Bogusławę Jeżowską-Trzebiatowską. Działalność naukowa jest prowadzona w zakładach i zespołach badawczych, a dydaktyczna – na studiach licencjackich, magisterskich i doktoranckich.

1998

Ryszard Mazur – artysta kowal, mistrz rzemiosła artystycznego, pracujący w zawodzie od 1970 roku. Wykona-

ne przez niego tradycyjnymi metodami wyroby artystyczne (lampy, latarnie, kraty itp.) zdobią przestrzeń miejską Wrocławia.

Stefan Placek (1929–2015) – pedagog, animator kultury, od 1963 roku kierował Klubem Muzyki i Literatury we Wrocławiu, czyniąc go wyjątkowym miejscem na kulturalnej mapie miasta.

Fundacja Proscem i Teatr K2 – Promocyjna Scena Młodych, utworzona w 1992 roku w celu promocji młodych twórców i artystów. Głównym celem fundacji było utworzenie Teatru K2 i umożliwienie mu wszechstronnej działalności artystycznej poprzez sprawowanie nad nim mecenatu.

Open Studio/Wro – powstała w 1988 roku z inicjatywy wrocławskiego środowiska artystycznego pierwsza w Polsce niezależna instytucja artystyczna, od 1998 roku działająca jako Fundacja WRO Centrum Sztuki Mediów. Prowadzi Centrum Sztuki Wro oraz organizuje Biennale Sztuki Mediów.

1999

Aleksandra Kubicz – profesor biochemii związana z Uniwersytetem Wrocławskim, pomysłodawczyni Dolnośląskiego Festiwalu Nauki popularyzującego działalność naukową wrocławskich szkół wyższych i placówek naukowych.

Ewa Michnik – dyrygent, dyrektor naczelna i artystyczna Opery Dolnośląskiej (1995–2016), dyrektor artystyczna festiwalu „Wratislavia Cantans” (1997–2002).

Urszula Włodarczyk – lekkoatletka, wieloboistka, wielokrotna mistrzyni Polski, trzykrotna olimpijka, związana

z Akademią Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, od 2017 roku dyrektor Instytutu Sportu w Państwowym Instytucie Badawczym.

===== 2000 =====

Tomasz Broda – satyryk, karykaturzysta, artysta plastyk, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu. Jego rysunki i ilustracje były publikowane na łamach prasy codziennej.

Tymoteusz Karpowicz (1921–2005) – poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, twórca poezji lingwistycznej, od 1978 roku profesor University Illinois w Chicago. Zmarł w USA, pochowany we Wrocławiu, z którym był związany w latach 1949–1973.

Aleksandra Kurzak – sopranistka i solistka operowa światowej sławy, doktor sztuki muzycznej, absolwentka m.in. Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Ryszard Tomaszewski – wrocławski sztangista, najbardziej utytułowany niepełnosprawny sportowiec w Polsce, wielokrotny medalista igrzysk paraolimpijskich w wyciskaniu sztangi na ławeczce w pozycji horyzontalnej. Prowadzi zajęcia edukacyjne z młodzieżą niepełnosprawną we Wrocławiu.

Marek Zieliński – gitarzysta i pedagog, twórca wrocławskiej szkoły gitarowej, profesor w zawodzie nauczyciela gry na gitarze klasycznej, związany z Państwową Szkołą Muzyczną i państwowym Liceum Muzycznym we Wrocławiu.

===== 2001 =====

Lech Janerka – urodzony we Wrocławiu muzyk rockowy, basista, wokalista i autor tekstów, obecny na scenie od lat 70. XX wieku, początkowo związany z zespołem Klaus Mitffoch, później rozwijający karierę solową.

Sztafeta lekkoatletów: Jacek Bocian, Józef Lisowski, Robert Maćkowiak, Piotr Rysiukiewicz – sprinterzy, zawodnicy Śląska Wrocław, prowadzeni przez trenera Józefa Lisowskiego i biorący udział w biegach sztafetowych na dystansie 4 × 400 m. Zdobywcy medali na zawodach krajowych i międzynarodowych.

Twórcy wystawy „Wrocław 2000 – moje miasto”: **Michał Jędrzejewski, Włodzimierz Dołatowski, Mieczysław Piróg i Stanisław Lose** – trzej pierwsi do pracownicy Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, ostatni zaś – Politechniki Wrocławskiej. Opracowali i zrealizowali wystawę z okazji przypadającego w 2000 roku milenium Wrocławia. Prezentowała ona życie kulturalne, polityczne, gospodarcze i naukowe Wrocławia po II wojnie światowej i była jednym z głównych wydarzeń obchodów tysiąclecia Wrocławia.

===== 2002 =====

Marek Danielak (1947–2021) – działacz społeczny, menedżer sportu, pomysłodawca wielu imprez turystycznych i rekreacyjnych, inicjator i organizator licznych maratonów. Założyciel i wieloletni dyrektor Maratonu Wrocław, dawniej zarządzający Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji Wrocław Południe oraz zespołem Hali Stulecia.

Małgorzata Gorący – antropolog, współzałożycielka i prezes Stowarzyszenia „Ostoja” na Rzecz Osób z Niepełno-

sprawnościami, świadczącego wsparcie w zakresie m.in. rehabilitacji, terapii, edukacji, wychowania oraz zatrudnienia.

Galeria „Opus” – jedna z pierwszych prywatnych galerii sztuki, założona we Wrocławiu w 1992 roku. Specjalizuje się w takich dziedzinach sztuki, jak malarstwo, grafika, rzeźba, ceramika i szkło artystyczne. Oprócz wystaw organizuje koncerty, recitale i spotkania autorskie.

2003

Wojciech Kościelniak – aktor, reżyser teatralny, pedagog, związany m.in. z Teatrem Muzycznym w Jeleniej Górze oraz Teatrem Polskim we Wrocławiu, dyrektor artystyczny i naczelny Operetki oraz Teatru Muzycznego Capitol (2001–2004).

Ewa Michnik (nagroda specjalna) – dyrygent, dyrektor naczelna i artystyczna Opery Dolnośląskiej (1995–2016), dyrektor artystyczna festiwalu „Wratistavia Cantans” (1997–2002).

Hans Vontobel (1916–2016) – szwajcarski bankier i finansista, mecenas sztuki, założyciel fundacji wspierającej młodych utalentowanych muzyków. Kierowany przez niego bank stał się jedną z najbardziej istotnych instytucji bankowych w Szwajcarii. Wspomagał finansowo festiwal „Wratistavia Cantans”.

Komenda Dolnośląskiej Chorągwi ZHP – utworzona w 1991 roku jednostka terenowa Związku Harcerstwa Polskiego. Szybko stała się najlepszą organizacją pozarządową w regionie, krzewiącą m.in. wiedzę i postawy patriotyczne wśród dzieci i młodzieży. Jej patronem jest uczestnik wojny

obronnej w 1939 roku, członek konspiracji i harcerz Szarych Szeregów, hm. Stefan Mirowski (1920–1996).

Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgij-skiej we Wrocławiu – jedna z najlepszych szkół śred-nich w Polsce, mająca wybitne osiągnięcia edukacyjne. Jej uczniowie odnoszą liczne sukcesy w różnych konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

2004

Krzysztof Bojda – pedagog, żeglarz i społecznik, założy-cieli i prezes Fundacji Hobbit, która zajmuje się organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, prowadząc m.in. za-jęcia psychorekacyjne, festiwale muzyczne oraz festyny sportowe.

Krystyna Miłobędzka – poetka, dramaturg, doktor nauk humanistycznych, autorka scenariuszy przedstawień dla dzieci oraz prac teoretycznych o teatrze dziecięcym.

Elżbieta Popławska-Dobiejewska – działaczka społecz-na i opozycyjna, zaangażowana w prace m.in. Arcybisku-piego Komitetu Charytatywnego, Wrocławskiego Towarzy-stwa Opieki nad Więźniami, a także Dolnośląskiego Ośrod-ka Mediacji Pozasądowej, inicjatorka działań wspierających budowę społeczeństwa obywatelskiego.

Włodzimierz Szostek – architekt i urbanista, autor ogół-nego planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławia z 1988 roku, który obowiązywał do końca 2003 roku.

Formacja Chłopięca „Legitymacje”: Sambor Du-dziński, Konrad Imiela, Cezary Studniak (wyróżnie-

nie specjalne) – zespół instrumentalno-wokalny założony w 2003 roku i złożony m.in. z trzech śpiewających aktorów Teatru Muzycznego „Capitol”. Na repertuar składają się lekkie i zabawne piosenki inspirowane stylem innych wykonawców.

===== 2005 =====

ks. Andrzej Dziełak – duchowny katolicki, proboszcz parafii pw. Bożego Ciała we Wrocławiu (1993–2007). Podczas stanu wojennego był członkiem Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego wspomagającego osoby represjonowane i ich rodziny.

ks. Mirosław Drzewiecki – duchowny katolicki, proboszcz parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej (1998–2016), duszpasterz akademicki i środowisk twórczych, założyciel charytatywnej Fundacji św. Marcina oraz Katolickiego Radia Rodzina, którego dyrektorem był w latach 1993–1998.

Roman Kotakowski (1957–2019) – filolog polski, kompozytor, dramaturg, autor i tłumacz tekstów poezji śpiewanej, prowadzący działalność artystyczną od lat 70. XX wieku. Był dyrektorem artystycznym Przeglądu Piosenki Artystycznej (1996–2005), prowadził też Teatr Piosenki (2005–2019).

Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby i Nabytych Niedoborów Odpornościowych Akademii Medycznej we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich) – jednostka kształcąca studentów i zajmująca się diagnostyką oraz leczeniem chorób zakaźnych. Ma wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej, w tym również w leczeniu chorych na AIDS.

Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola (KRU-WIO) – gremium, w skład którego wchodzi rektorzy szkół wyższych z Wrocławia i Opola. Jego misją jest integracja środowiska akademickiego, wspieranie rozwoju społecznego i gospodarczego oraz reprezentowanie interesów i potrzeb środowiska akademickiego wobec władz publicznych.

===== 2006 =====

Ewa Bohdanowicz (1921–2021) – doktor nauk medycznych, lekarz pediatra, związana z Katedrą i Kliniką Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej Akademii Medycznej (obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich). Była najstarszym w Polsce lekarzem pediatrą.

Bente Kahan – norweska piosenkarka i artystka żydowskiego pochodzenia. Od 2001 roku mieszkanka Wrocławia i założycielka Fundacji Bente Kahan, która przybliżyła i rozprzeczniła kulturę europejskich Żydów.

Marek Krajewski – filolog klasyczny, specjalista w zakresie językoznawstwa łacińskiego, pisarz, autor poczytnych i tłumaczonych na blisko 20 języków kryminałów, których akcja osadzona jest głównie w Breslau.

Tadeusz Luty – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk chemicznych, rektor tej uczelni (2002–2008), przez wiele lat prowadzący działania na rzecz integracji wrocławskiego środowiska akademickiego, wieloletni dyrektor Wrocławskiego Centrum Akademickiego.

ks. prałat Zdzisław Peszkowski (1918–2007) – duchowny katolicki, doktor filozofii, uczestnik kampanii wrześniowej, więzień Kozielska, żołnierz II Korpusu Polskiego.

Do Polski powrócił dopiero w 1989 roku. Przez ponad 50 lat był kapłanem Rodzin Katyńskich i Pomordowanych na Wschodzie.

2007

Stanisław Drózdź (1939–2009) – wrocławski artysta i poeta, mający w swoim dorobku ponad 300 wystaw krajowych i zagranicznych.

Beata Maciejewska – dziennikarka, publicystka, popularyzatorka historii Wrocławia, autorka felietonów, książek i przewodników po stolicy Dolnego Śląska i regionie.

Jan Słowikowski (1915–2010) – profesor i długoletni kierownik Katedry i Kliniki Chirurgii Dziecięcej Akademii Medycznej we Wrocławiu, pułkownik Wojska Polskiego, działacz konspiracji AK w czasie II wojny światowej.

Krzysztof Turkowski – historyk, działacz opozycji związany z KOR i „Solidarnością”, wiceprezydent Wrocławia (1990–1994), menedżer mediów.

Mieczysław Złat (1927–2014) – historyk sztuki, działacz opozycji w okresie PRL, wieloletni pracownik Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, w latach 80. XX wieku wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu Odbudowy Panoramy Raławickiej.

2008

Krzysztof Kuliński – wrocławski informatyk, biznesmen w branży IT, współzałożyciel firmy świadczącej usługi w zakresie inżynierii oprogramowania w ponad 20 krajach.

Krzysztof Wincza – elektronik, profesor związany z Politechniką Wrocławską i zaangażowany w prace nad rozwojem nowych technologii i nowatorskich połączeń komunikacyjnych.

ATM Grupa S.A. – Tomasz Kurzewski – związana z Wrocławiem grupa medialna, będąca największym niezależnym producentem telewizyjno-filmowym w kraju, założona w 1992 roku przez Tomasza Kurzewskiego.

Katolickie Radio Rodzina – ks. Cezary Chwiliński – rozgłośnia archidiecezji wrocławskiej powstała w 1993 roku z inicjatywy katolików świeckich. Ksiądz Chwiliński był dyrektorem radia (2002–2018), a także redaktorem wrocławskiej edycji tygodnika „Niedziela” (2006–2018). Jest koordynatorem ds. placówek oświatowych i asystentem kościelnym Fundacji Studio Wschód.

Portal Nasza Klasa: Łukasz Adziński, Michał Bartoszkiewicz, Paweł Olchawa, Maciej Popowicz – popularny portal internetowy uruchomiony w 2006 roku przez czterech wrocławskich informatyków – absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego. W szczytowym momencie (2010) liczył ok. 14 mln użytkowników.

2009

Piotr Freyberg – wrocławski przedsiębiorca i biznesmen związany z 3M Poland i 3M Viscoplast, zaangażowany w ochronę lokalnego rynku pracy.

Ewa Kobel – nauczycielka historii i długoletnia wicedyrektor XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu, popularyzatorka wiedzy o Wrocławiu

i Dolnym Śląsku, autorka licznych projektów edukacyjnych, wystaw i publikacji.

Aleksandra Kubicz – profesor biochemii związana z Uniwersytetem Wrocławskim, pomysłodawczyni Dolnośląskiego Festiwalu Nauki popularyzującego działalność naukową wrocławskich szkół wyższych. Nagrodę Prezydenta Wrocławia otrzymała po raz pierwszy w 1999 roku.

Bogusław Ogrodnik – wrocławski himalaista, pletwonurek, podróżnik, biznesmen, rekordzista świata w deniwelacji, zdobywca m.in. Mount Everestu w 2006 roku.

Krzysztof Skowroński – dziennikarz, felietonista, założyciel i prezes Radia Wnet, wspierający w eterze ważne dla Wrocławia wydarzenia.

Kazimiera Anna Wilk – profesor nauk chemicznych związana z Politechniką Wrocławską, aktywnie zaangażowana w integrację wrocławskiego środowiska naukowego i rozwój Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w latach 1998–2007.

Stowarzyszenie „Wratislaviae Amici” – powołane w 2007 roku w celu integracji środowiska osób zainteresowanych przeszłością Wrocławia i Dolnego Śląska, a także Łużyc oraz Kresów Wschodnich. Od prawie dwóch dekad prowadzi portal internetowy Poloniae Amici www.polska-org.pl, na którym zebrano i udostępniono ponad milion zdjęć i map.

===== 2010 =====

Jarosław Fret – aktor, reżyser, pedagog, założyciel i lider Teatru ZAR, od 2004 roku dyrektor Instytutu im. Jerzego

Grotowskiego we Wrocławiu, zaangażowany w działalność kulturalną w kraju i za granicą, promującą jednocześnie miasto.

Tomasz Merta (1965–2010) – historyk myśli politycznej, publicysta, urzędnik państwowy, podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz generalny konserwator zabytków (2005–2010), członek pierwszej Rady Programowej wrocławskiego Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”.

Małgorzata Mikołajczyk – matematyk i dydaktyk związana z Instytutem Matematycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, popularyzatorka nauk ścisłych, organizatorka wielu konkursów matematycznych we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku.

Czesław Radzikowski – emerytowany profesor Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda PAN, współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Eksperymentalnego i Kliniki Immunologicznej, twórca onkologii doświadczalnej.

Dolnośląska Izba Gospodarcza – istniejąca od 1990 roku autonomiczna organizacja samorządu gospodarczego, reprezentująca interesy zrzeszonych w niej podmiotów wobec władz centralnych i regionalnych. W czasie trzech dekad istnienia istotnie zasłużyła się dla ochrony i rozwoju gospodarki Wrocławia.

===== 2011 =====

Krzysztof Domarecki – filozof, prawnik, przedsiębiorca i menedżer, założyciel firmy Selenia S.A. specjalizującej się

w sprzedaży artykułów chemii budowlanej w Polsce i na świecie, członek Rady Naukowej Instytutu Techniki Budowlanej (2008–2011).

Roman Gutek – działacz kulturalny, właściciel firmy Gutek Film zajmującej się upowszechnianiem kina autorskiego, pomysłodawca Międzynarodowego Festiwalu Filmowego Nowe Horyzonty, który od 2006 roku (od VI edycji) organizowany jest we Wrocławiu, podobnie jak American Film Festival (od 2010 roku). Prezes Stowarzyszenia „Nowe Horyzonty”.

Piotr Małachowski – związany z Wrocławiem sportowiec, lekkoatleta, dyskobol oraz zawodowy żołnierz Wojska Polskiego. Dwukrotny medalista igrzysk olimpijskich w rzucie dyskiem, medalista mistrzostw świata, mistrz Europy (2010), dziesięciokrotny rekordzista Polski i wielokrotny medalista mistrzostw Polski seniorów.

Jarosław Pieniak – ekonomista, działacz Dolnośląskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Zespołem Downa „Razem”, propagator idei edukacji włączającej, w 2010 roku przez międzynarodową organizację przy ONZ wyróżniony tytułem „Rodzic Roku na Świecie”.

Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego – utworzone w 2001 roku z inicjatywy Jana Nowaka-Jeziorańskiego, późniejszego patrona, jako fundacja działająca na rzecz współpracy narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Założyciele kolegium to: Miasto Wrocław, województwo dolnośląskie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Dom Spotkań im. Angelusa Silesiusa, Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego oraz Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Europejskiej.

2012

Marek Bojarski – prawnik specjalizujący się w zakresie prawa karnego materialnego i prawa o wykroczeniach, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (2008–2016).

Erasm Humienny – społecznik, działacz opozycji w okresie PRL, zaangażowany w pomoc m.in. osobom bezdomnym, skazanym, zagrożonym wykluczeniem społecznym, rodzinom dysfunkcyjnym oraz osobom starszym, założyciel Stowarzyszenia Pomocy „Ludzie Ludziom”.

Marek Suchy – wrocławski inżynier budownictwa, projektant, współzałożyciel i obecnie prezes Biura Projektów Dróg i Mostów (BBKS-Projekt Sp. z o.o.), specjalizującego się w projektowaniu obiektów infrastruktury drogowej i lotniskowej.

Zbigniew Rybczyński – reżyser, twórca filmowy i teatralny, programista, laureat Oscara (1983) za krótkometrażowy film animowany *Tango* (1980), we wrocławskim Centrum Technologii Audiowizualnych kierował projektem „Wrocławskie studia technologii wizualnych”.

Drużyna Piłkarska WKS Śląsk – klub piłkarski założony we Wrocławiu w 1947 roku, kilkakrotnie zdobywca tytułu mistrza i wicemistrza Polski. Klub przeszedł wiele przekształceń własnościowych. Po mistrzostwach Euro 2012 rozgrywki drużyny odbywają się na nowym Stadionie Miejskim.

2013

Waldemar Krzystek – reżyser i scenarzysta filmowy oraz teatralny, członek Polskiej Akademii Filmowej. W swoim do-

robku reżyserskim wielokrotnie odwoływał się do wydarzeń we Wrocławiu i w regionie.

Aleksander Mazur – uczony, kompozytor, multiinstrumentalista, założyciel i kierownik istniejącego od 1993 roku Big-Bandu Akademii Muzycznej we Wrocławiu, wieloletni kierownik Zakładu Muzyki Jazzowej Wydziału Instrumentalnego tej uczelni.

Mateusz Morawiecki – związany z Wrocławiem działacz opozycji, bankowiec i menedżer, polityk, w okresie PRL związany z Solidarnością Walczącą, prezes Zarządu BZ WBK (2007–2015), od 2015 roku udziela się aktywnie w polityce, pełniąc wiele istotnych funkcji publicznych samorządowych i rządowych, w latach 2017–2023 prezes Rady Ministrów.

Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgij-skiej – jedna z najlepszych szkół średnich w Polsce, mająca wybitne osiągnięcia edukacyjne, jej uczniowie odnoszą liczne sukcesy w różnych konkursach i na olimpiadach przedmiotowych. Nagrodę Prezydenta Wrocławia szkoła otrzymała po raz pierwszy w 2003 roku.

Zespół redakcyjny Telewizji Dolnośląskiej TeDe (Telewizja TeDe) – następczyni pierwszej niepublicznej prywatnej telewizji ECHO (1990–1995), nadająca programy o tematyce lokalnej, które przygotowywał i opracowywał w latach 1995–2013 zespół wrocławskich dziennikarzy.

===== 2014 =====

Józef Hałas (1927–2015) – malarz, pedagog, uczeń Eugeniusza Gepperta, student oraz pracownik naukowy w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu (wcześniej PWSSP) w la-

tach 1958–2001, związany również z Liceum Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, klasyk polskiego malarstwa XX wieku.

Martin Ring – księgowy, finansista, przedstawiciel sektora biznesowego tworzącego nowoczesne centra usług m.in. we Wrocławiu, mecenas kultury zaangażowany w akcje dobroczynne.

Okręg Dolnośląski Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – organizacja utworzona w połowie 1989 roku, zrzeszająca byłych żołnierzy AK i działaczy cywilnych Polskiego Państwa Podziemnego. Celem jej działalności jest badanie, utrwalanie i upowszechnianie historii, tradycji i spuścizny tych organizacji, w tym budowanie obywatelskiego i patriotycznego wychowania.

Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Rodziny „Nurt” – działające we Wrocławiu od 2009 roku, a od 2013 roku prowadzące trzy placówki edukacyjne: przedszkole, szkołę podstawową dla dziewcząt oraz szkołę podstawową dla chłopców. Są to placówki społeczne założone przez rodziców, którzy wspierają wychowawców w intelektualnym, moralnym i fizycznym kształceniu swoich dzieci.

===== 2015 =====

Daniel Richard Marian Davies – urodzony w Polsce matematyk, syn brytyjskiego historyka związanego z Polską, przez trzy lata pracujący na Politechnice Wrocławskiej. Dokonał przekładu na język angielski monografii o lwowskiej szkole matematycznej autorstwa prof. Romana Dudy.

Roman Duda – matematyk, historyk nauki, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (1995–1999), działacz opozycji w okresie PRL, senator

I kadencji, podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (1991–1993), zaangażowany m.in. w popularyzowanie historii i osiągnięć lwowskiej szkoły matematycznej i akademickich związków Lwowa i Wrocławia.

Grzegorz Dzik – wrocławski przedsiębiorca, prezes Zachodniej Izby Gospodarczej, współzałożyciel i prezes Grupy Impel S.A., będącej obecnie jednym z głównych dostawców usług ochrony osób i mienia, od 2008 roku konsul honorowy Ukrainy, filantrop, mecenas kultury.

Aleksandra Kubas-Kruk – śpiewaczka (sopran) i solistka Opery Wrocławskiej, wykładowczyni śpiewu solowego w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, związana również z Teatrem Bolszoi w Moskwie i innymi teatrami europejskimi.

Ewa Skrzywanek – nauczycielka historii, doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, tutorka Collegium Wratislaviense, inicjatorka i organizatorka wielu przedsięwzięć przybliżających m.in. historię Wrocławia, dzieje Polonii wrocławskiej, losy Żydów polskich oraz przesiedleń ludności na Dolny Śląsk.

Mariusz Urbanek – wrocławski publicysta, pisarz, w latach 2012–2021 kierownik Gabinetów Świadków Historii w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu, autor kilkudziesięciu poczytnych książek, m.in. *Zły Tyrmand* (1992), *Genialni. Lwowska szkoła matematyczna* (2014), *Profesor Weigl i karmiciele wszy* (2018).

Herbert Wilhelm Wirth – inżynier, geolog, menedżer, profesor Politechniki Wrocławskiej oraz Akademii Górniczo-

Hutniczej w Krakowie, od 1998 roku związany z przemysłem miedziowym – początkowo z Centrum Badawczo-Projektowym Miedzi CUPRUM we Wrocławiu, później z KGHM Polska Miedź S.A.

Wanda Ziembicka-Has – związana z Wrocławiem aktorka, dziennikarka radiowa i telewizyjna, nauczyciel akademicki, działaczka społeczna, radna Rady Miejskiej Wrocławia V i VI kadencji, inicjatorka wielu przedsięwzięć, m.in. upamiętnienia w przestrzeni publicznej Wrocławia osób związanych ze stolicą Dolnego Śląska.

2016

Marian Dymalski – działacz społeczny i sportowy, propagator idei sportu jako elementu wszechstronnego kształcenia dzieci i młodzieży, związany m.in. z Klubem Sportowym AZS Wrocław, Komitetem Akademickich Mistrzostw Świata, Komitetem Sportów Zimowych Uniwersjada oraz Międzynarodową Federacją Sportu Studentckiego (FISU).

Krzysztof Jakubczak – fizyk, informatyk i działacz opozycji w okresie PRL, animator i organizator wrocławskiego życia muzycznego i kulturalnego, założyciel Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Kulturalnych „Nasze Miasto Wrocław”, dyrektor Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu (1998–2002), organizator m.in. Thanks Jimi Festival oraz Ethno Jazz Festival.

Andrzej Kosendiak – dyrygent i pedagog, działacz opozycji w okresie PRL, doktor habilitowany związany z Akademią Muzyczną we Wrocławiu oraz w Gdańsku, dyrektor Narodowego Forum Muzyki, artysta należący do najaktywniejszych muzyków i organizatorów życia muzycznego w Polsce.

Paweł Marchewka – związany z Wrocławiem twórca i prezes Techlandu – założonej w 1991 roku, a obecnie jednej z największych firm produkujących popularne na całym świecie gry komputerowe.

Wincenty Mazurec – długoletni dyrektor Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, wybitny specjalista w dziedzinie systemu ratownictwa medycznego, członek Krajowego Zarządu Związku Pracodawców Ratownictwa Medycznego SP ZOZ, organizator m.in. Ogólnopolskich Obchodów Dnia Ratownictwa Medycznego pod patronatem ministra zdrowia.

Piotr Ponikowski – lekarz kardiolog, profesor związany z Uniwersytetem Medycznym i od 2019 roku rektor tej uczelni, maratończyk oraz propagator biegania, kierownik Kliniki Kardiologii Ośrodka Chorób Serca, dysponującej jednym z najlepszych zespołów kardiologicznych w Polsce, który przeprowadza pionierskie operacje.

Fundacja Hobbit – założona w 2002 roku fundacja organizująca dzieciom i młodzieży czas wolny w myśl zasady „Bawiąc – uczyć, ucząc – bawić”. Animatorem i liderem jest Krzysztof Bojda – pomysłodawca wielu inicjatyw społecznych.

2017

Izabella Skrybant-Dziewiątkowska (1938–2019) – piosenkarka, solistka Opery Wrocławskiej (1961–1964), a od 1963 roku wokalistka wrocławskiego zespołu muzycznego Tercet Egzotyczny, będącego jednym z najstarszych działających zespołów muzycznych w Polsce.

Krzysztof Szmyd – specjalista pediatrii i medycyny paliatywnej, nauczyciel akademicki związany z Uniwersytetem

Medycznym we Wrocławiu, współorganizator i kierownik Stowarzyszenia Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska – jednego z największych w Polsce hospicjów dla dzieci.

Małgorzata Wojtaczka – związana z Wrocławiem speleolog, podróżniczka, uczestniczka ekspedycji w rejon polarne, żeglarka, członkini Bractwa Kaphornowców, pierwsza Polka i jedna z niewielu kobiet na świecie, które dotarły na biegun południowy (2017).

Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowska Fundacja im. św. Jadwigi – inspirowana orędziem biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku i powstała w latach 70. XX wieku organizacja zrzeszająca niemiecki Kościół katolicki i Kościół ewangelicki oraz przedstawicieli wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. Jej celem jest budowanie więzi łączącej narody przez działania edukacyjne i charytatywne kierowane przede wszystkim do ludzi młodych z Wrocławia, Dortmundu i ze Lwowa.

2018

Andrzej Lange – lekarz immunolog, hematolog, transplantolog kliniczny, założyciel i kierownik najdłuższej działającego w Polsce ośrodka przeszczepiania szpiku, dyrektor Dolnośląskiego Centrum Transplantacji Komórkowych i Krajowego Banku Dawców Szpiku, pionier w dziedzinie medycyny regeneracyjnej, honorowy członek Królewskiego Kolegium Lekarzy w Londynie.

Józef Lisowski – związany z Wrocławiem lekkoatleta, trener lekkiej atletyki, autor sukcesów polskiej sztafety 4 × 400 m w latach 90. XX wieku i pierwszej dekadzie XXI wieku. Od jego nazwiska polską drużynę sztafetową

nazwano „Lisowczykami”, nawiązując jednocześnie do nazwy budzących strach w całej siedemnastowiecznej Europie oddziałów lekkiej jazdy polskiej.

Fundacja OK.ART – powstała w 2012 roku z inicjatywy Mariusza Mikołajka, Witolda Liszkowskiego i Jana Mikołajka, inicjująca współdziałanie różnych podmiotów w dziedzinie sztuki, zaangażowana m.in. w program rewitalizacji Nadodrza.

Palarnia Kawy Etno Café – powstała we Wrocławiu w 2012 roku jako pierwsza polsko-etiopska spółka importująca kawę do Polski, współpracująca z plantatorami m.in. w Rwandzie, Kenii, Salwadorze, Papui-Nowej Gwinei i Brazylii. Pierwszą kawiarnię otwarto w „okrągłaku” przy ul. Świdnickiej.

The World Games: Marcin Przychodny i Adam Roczek – organizatorzy 10. Światowych Igrzysk Sportowych The World Games Wrocław 2017 – największej imprezy sportowej w Polsce w 2017 roku. Marcin Przychodny był prezesem, a Adam Roczek – wiceprezesem Wrocławskiego Komitetu Organizacyjnego tych igrzysk, obaj od wielu lat związani są ze sportem.

2019

Zbigniew Czwojda – muzyk jazzowy, trębacz, kompozytor, aranżer, pedagog, przez blisko pół wieku związany z kilkoma zespołami muzycznymi, założyciel i dyrektor Wrocławskiej Szkoły Jazzu i Muzyki Rozrywkowej.

Małgorzata Młynarska – logopeda, terapeuta zaburzeń mowy i myślenia, profesor związana z Uniwersytetem Wroc-

ławskim, współautorka metody terapeutycznej Dyna-Lingua M.S. nastawionej na rozwój mowy i myślenia dzieci, młodzieży oraz dorosłych z poważnymi zaburzeniami mowy, współzałożycielka Wrocławskiego Centrum Psychostymulacji i Klubokawiami Café Równik.

Andrzej Jacek Ptak – jeden z pierwszych w Polsce działaczy na rzecz osób wykluczonych oraz znajdujących się w sytuacji bezdomności, kierownik domu integracji, prezes Fundacji „Homo Sacer”, koordynator streetworkingu, kierownik ulicznego ambulatorium i wrocławskich placówek dla osób bezdomnych.

Fundacja „Kierunek Przygoda” – założona w 2009 roku przez Magdalenę Wiktorską-Chojcan i Filipa Chojcana fundacja, której głównym celem działalności jest m.in. tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju psychoruchowego oraz wychowania dzieci i młodzieży, propagowanie postaw proekologicznych i organizacja czasu wolnego.

Luxon LED – wrocławska firma projektująca i produkująca energooszczędne oświetlenie oparte na technologii LED, założona jako start-up w 2008 roku przez trzech wrocławskich studentów, będąca pierwszą polską firmą, która rozpoczęła produkcję oświetlenia w technologii LED na potrzeby dużych obiektów przemysłowych.

2020

Andrzej Hrehorowicz – wrocławski działacz sportowy od 1983 roku związany ze sportem akademickim, organizator wielu imprez sportowych rangi akademickich mistrzostw świata i Europy, m.in. w tenisie stołowym.

Zbigniew Sebastian – inżynier i doktor nauk technicznych związany m.in. z Politechniką Wrocławską, czynnie zaangażowany w rozwój wrocławskiej i dolnośląskiej przedsiębiorczości.

Krzysztof Simon – wrocławski lekarz, specjalista chorób wewnętrznych i chorób zakaźnych, profesor nauk medycznych, ekspert m.in. w zakresie działań związanych z ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego oraz przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2.

Dolnośląska Izba Rzemieślnicza – organizacja samorządu gospodarczego rzemiosł istniejąca od 1945 roku, której misją jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska, a także reprezentacja i ochrona interesów środowiska rzemieślniczego w kontaktach z władzami samorządowymi i państwowymi. Izba przeprowadza egzaminy na tytuł czeladnika i mistrza.

Stowarzyszenie Non In Solo Pane Vid(v)it Homo (Nie samym chlebem żyje człowiek) – powstałe w 2008 roku z inicjatywy Jolanty i Henryka Macalów stowarzyszenie zajmujące się upowszechnianiem kultury, sportu i rekreacji, prowadzące swoją działalność m.in. w Ośrodku Działań Społeczno-Kulturalnych PIAST.

Techland – istniejąca od 1991 roku wrocławska firma, początkowo zajmująca się dystrybucją na polskim rynku gier zachodnich, a obecnie będąca jednym z największych producentów gier komputerowych na świecie.

Towarzystwo Miłośników Wrocławia – istniejące od 1956 roku jedno z najstarszych wrocławskich stowarzyszeń.

Jego celem jest integracja wrocławian oraz pielęgnowanie wielowiekowej historii miasta, m.in. poprzez inicjowanie rozmaitych działań utrwalających wśród mieszkańców poczucie tożsamości i przynależności regionalnej.

===== 2021 =====

Krystyna Paraskiewicz-Pater – aktorka, poetka, autorka monodramatów i scenariuszy, pedagog oddana pracy społecznej, w której wspiera i włącza w działalność artystyczną osoby chore i z niepełnosprawnościami.

Wojciech Witkiewicz – profesor nauk medycznych, specjalista chirurg, angiochirurg i transplantolog, organizator i długoletni dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu – Ośrodka Badawczo-Rozwojowego, twórca i ordynator Oddziału Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej, Transplantacyjnej, Onkologicznej i Chemioterapii.

Betard – firma z ponad 30-letnim doświadczeniem, której misją jest wspieranie realizacji budowlanych od budownictwa mieszkaniowego poprzez obiekty użyteczności publicznej i przemysłowej, po skomplikowane konstrukcje drogowe, mostowe oraz hydrotechniczne.

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – niezależna katolicka organizacja dobroczynna, powstała w 1981 roku, która – jako pierwsza instytucja pozarządowa w Polsce – zajęła się pomocą osobom w kryzysie bezdomności i ubogim.

Wrocławskie Towarzystwo Naukowe – założone w 1946 roku stowarzyszenie, którego misją jest popularyzacja i wspieranie rozwoju nauki we wszystkich jej dziedzi-

nach. Członkami są wybitni badacze oraz uczeni starszego i młodszego pokolenia.

2022

Anna Barton – polska bizneswoman, założycielka i właścicielka wytwórni lodów, twórczyni marki Lody Barton, działaczka społeczna.

Hubert Hurkacz – pochodzący z Wrocławia utytułowany i najwyżej notowany polski tenisista w rankingu ATP World Tour. Reprezentant Polski w Pucharze Davisa, triumfator profesjonalnych turniejów rangi ATP Tour, finalista Australian Open 2015 w grze podwójnej chłopców, medalista mistrzostw Polski i halowych mistrzostw Polski juniorów. Pierwszy polski triumfator turnieju ATP Tour Masters 1000 w Miami w 2021 roku, drugi polski półfinalista Wimbledonu w grze pojedynczej mężczyzn.

Bogusław Litwiniec (1931–2022) – reżyser teatralny i animator kultury, w latach 1958–1978 kierownik, reżyser, aktor i autor przedstawień w Studenckim Teatrze „Kalambur”, w latach 1979–1991 dyrektor artystyczny Ośrodka Teatru Otwartego „Kalambur”, w latach 1967–1992 organizator Międzynarodowego Festiwalu Teatru Otwartego.

Olga Malinkiewicz – fizyk, twórczyni taniej i prostej metody wytwarzania drukowanych ogniw słonecznych. Współzałożycielka i dyrektor ds. technologii wrocławskiej firmy Saule Technologies – pierwszej na świecie fabryki ogniw perowskitowych.

Renata Piwko-Wolny – menedżer kultury, działaczka społeczna, organizatorka i inicjatorka działań społecznych,

prezes Stowarzyszenia „Grupa z Pasją”, od 2001 roku radna osiedla Strachocin–Swojczyce–Wojnow.

2023

Roman Bihun – zasłużony działacz osiedlowy i sportowy, który swą wieloletnią pracą na rzecz wrocławian wniósł istotny wkład w powojenną odbudowę miasta oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W latach 1964–1969 trener pływacki w Klubie AZS Wrocław; wśród jego wychowanek jest m.in. Julita Traczewska – wielokrotna mistrzyni i rekordzistka Polski w pływaniu.

Krystyna Pączkowska – spadochroniarka, wielokrotna mistrzyni i wicemistrzyni Polski w skokach ze spadochronem, fotoreporterka „Przeglądu Sportowego”, członkini Aeroklubu Gliwickiego i WKS Śląsk Wrocław, absolwentka Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Igor Salamon – przewodniczący Wrocławskiego Koła Związku Ukraińców w Polsce, aktywnie działający na rzecz propagowania kultury mniejszości ukraińskiej oraz porozumienia między mieszkającymi na Dolnym Śląsku grupami etnicznymi.

Alicja Tchórz – pływaczka specjalizująca się w stylu grzbietowym i zmiennym, wielokrotna medalistka i rekordzistka Polski, związana z Międzyszkolnym Klubem Sportowym Juwenia Wrocław.

Reprezentacyjny Dolnośląski Zespół Pieśni i Tańca „Wrocław” – od 1952 roku upowszechnia polską kulturę ludową i narodową, podtrzymuje tradycję, pielęgnuje polskość, działa na rzecz rozwoju świadomości narodowej,

obywatelskiej i kulturowej; wizytówka Wrocławia i Dolnego Śląska – zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej.

===== 2024 =====

Romuald Cichoń – doktor habilitowany nauk medycznych, kardiochirurg, transplantolog. Inicjator powołania i prezes Dolnośląskiego Centrum Chorób Serca „MEDINET” – pierwszego w Polsce niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej o profilu kardiochirurgicznym.

Joanna Mielewczyk-Gawel – dziennikarka radiowa, autorka reportaży i książek o wrocławskich kamienicach i ich przed- i powojennych mieszkańcach. Reżyser filmu dokumentalnego *Los*, który przedstawia realia życia w oblężonej Twierdzy Wrocław w 1945 roku.

BIOTTS S.A. – wrocławska spółka biotechnologiczna, założona w 2018 roku przez Pawła Biernata, Jana Melera i Konrada Krajewskiego, specjalizująca się w technologii leków transdermalnych i koncentrująca się na opracowywaniu leków przeciwcukrzycowych podawanych przezskórnie.

Mateusz Waligóra – reporter, fotograf i podróżnik specjalizujący się w ekstremalnych wyprawach w trudno dostępne rejony świata. Stały współpracownik National Geographic Traveler, jest także przewodnikiem wypraw trekkingowych.

Dorota Wilczek – dyplomowana nauczycielka pedagogiki specjalnej, edukacji wczesnoszkolnej, pedagog szkolny i specjalny.

Publikacja okolicznościowa wydana z okazji Święta Wrocławia 2025

Egzemplarz bezpłatny nieprzeznaczony do sprzedaży

Opracowanie tekstów

Zespół Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”

m.in. na podstawie materiałów udostępnionych przez Biuro Rady Miejskiej Wrocławia oraz Biuro Prezydenta Wrocławia

Redakcja i korekta

Daria Kowalska-Maciąg, Maciej Szłapka, Jakub Wanot

Zdjęcia laureatów

Łukasz Rajchert – s. 7, 11, 13, 15, 17, 19, 23, 25, 27, 29, 31, 33

Zbiory prywatne laureatów – s. 21

Zdjęcie ilustracyjne na s. 40–41

Janusz Krzeszowski

Opracowanie typograficzne i przygotowanie do druku

Maciej Szłapka

Druk

Drukarnia Pavos, Wrocław

© Copyright by Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław 2025

ISBN 978-83-971661-9-6

Wydawca

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

(Centrum Historii Zajeżdźnia)

ul. Grabiszyńska 184

53-235 Wrocław

zajeżdźnia.org

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, prowadzący Centrum Historii Zajeżdźnia, jest samorządową instytucją kultury Miasta Wrocław współprowadzoną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Od roku 2023 jest instytucją naukową.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

